

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30.9.2011.

Sarajevo, prosinac 2011.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 30. rujna 2011.) na temelju izvješća banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I U V O D 1

II . POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	2
1.3. Kadrovi	6
2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilanca stanja	8
2.1.1. Obveze	12
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	16
2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive	19
2.2. Profitabilnost	28
2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	32
2.4. Likvidnost	35
2.5. Devizni rizik	41

III . Z A K L J U Č A K 43

P R I L O Z I

I UVOD

Negativni efekti financijske i ekonomske krize, a kasnije i dužničke krize u Europi koja i dalje traje, imali su i imaju značajne negativne utjecaje na bankarski sektor F BiH. Rast i razvoj bankarskog sektora je već dulje razdoblje zaustavljen, mada su negativni trendovi iz razdoblja nakon izbijanja krize koji su se ogledali u padu bilančne sume, kreditnog portfelja, profitabilnosti i zaposlenosti zaustavljeni, a trendovi pogoršanja kredita kroz rast nekvalitetnih kredita su prisutni u znatnom manjem opsegu nego prethodne godine. Očito je da će oporavak i gospodarskih aktivnosti, a i samog bankarskog sektora, trajati mnogo dulje nego što se ranije predviđalo.

Na dan 30. rujna 2011. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 19 banaka, od čega su dvije banke pod privremenom upravom (Hercegovačka banka d.d. Mostar i Poštanska banka BH d.d. Sarajevo). U bankarskom sektoru FBiH sa 30.9.2011. bilo je ukupno zaposleno 7.400 radnika, što je za 0,2% više nego na kraju 2010. godine. Trend smanjenja broja zaposlenih kao jedan od negativnih efekata ekonomske krize na bankarski sektor, koji je bio evidentan u 2009. i 2010. godini, je u drugom i trećem kvartalu 2011. godine zaustavljen.

Bilančna suma bankarskog sektora sa 30.9.2011. iznosila je 15,25 milijardi KM i veća je za 180 milijuna KM ili 1,2% u odnosu na kraj 2010. godine. Poslije zabilježenog pada u 2010. godini i u prvom kvartalu 2011. godine, bilančna suma bankovnog sustava je u drugom i trećem kvartalu zabilježila rast, prije svega zbog rasta bruto bilance banaka.

U 2011. godine struktura aktive, imala je promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 66,2% na 67,5% i smanjenje novčanih sredstava sa 29,5% na 27,3%.

Kreditni portfelj na dan 30.9.2011. iznosio je 10,3 milijarde KM i veći je za 3,2% ili 323 milijuna KM u odnosu na kraj 2010. godine. Blagi kreditni rast iz posljednja tri kvartala 2010. godine nastavljen je i u prva dva kvartala 2011. godine (u I kvartalu za 1,4% ili 140 milijuna KM i u II za 1,5% ili 151 milijuna KM), što je bio ohrabrujući pokazatelj intenziviranja kreditnih aktivnosti banaka. Međutim u trećem kvartalu ponovo dolazi do usporavanja kreditnog rasta i on iznosi 0,3% ili 32 milijuna KM.

U aktivni novčana sredstava iznose 4,2 milijarde KM i manja su za 6% ili 282 milijuna KM u odnosu na kraj 2010. godine, najvećim dijelom zbog povećanja kreditnih plasmana. Pad novčanih sredstava zabilježen je u prvom kvartalu ove godine, da bi se u drugom i trećem kvartalu zabilježio neznatni rast.

Najvažnije pasivne stavke: depoziti, kreditne obveze i ukupan kapital sa 30.9.2011. imale su minimalne promjene u odnosu na kraj prethodne godine: rast je ostvaren kod depozita 1% (ili 160 milijuna KM) i ukupnog kapitala od 3% (ili 53 milijuna KM), dok su kreditne obveze smanjene za 4% ili 59 milijuna KM.

U strukturi izvora financiranja banaka, depoziti s iznosom od 11,4 milijardu KM i učešćem od 74,7% i dalje su dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,34 milijarde KM (ili 8,8% pasive), koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih financijskih institucija.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i u prva tri kvartala 2011. godine i sa 30.9.2011. iznosila su 5,26 milijardi KM i veći su za 5,8 % u odnosu na kraj 2010. godine, što je najviši iznos do sada.

Regulatorni i neto kapital sa 30.9.2011. godine iznosili su 2 milijarde KM i manji su za 2% u odnosu na kraj 2010. godine. Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, s 30.9.2011. iznosila je 15,3%, što je i dalje znatno

više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti. Međutim, u odnosu na kraj 2010. godine kada je iznosila 16,2% smanjena je za 0,9 postotnih poena.

Na razini bankovnog sustava u F BiH u tri kvartala 2011. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 41,4 milijuna KM. Pozitivan finansijski rezultat od 100 milijuna KM ostvarilo je 13 banaka, dok je 6 banaka iskazalo gubitak u poslovanju u iznosu od 58,6 milijuna KM.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. rujna 2011. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 19 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. prosinca 2010. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d., Sarajevo od 1. srpnja 2008.

Privremenu upravu sa 30. rujnom 2011. imale su dvije banke (Hercegovačka banka d.d. Mostar i Poštanska banka BH d.d. Sarajevo).

U devet mjeseci 2011. godine nije bilo važnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka. Osnovano je jedanaest novih organizacijskih dijelova. Istodobno, neke banke su i zatvarale organizacijske dijelove, odnosno vršile su reorganizaciju, pa i spajanje svojih organizacijskih dijelova u cilju racionalizacije troškova, tako da sa 30. rujnom 2011. banke iz Federacije BiH imaju ukupno 611 organizacijskih dijelova. U odnosu na 31. prosinac 2010. kada su banke imale 600 organizacijskih dijelova, navedeno predstavlja porast od 1,8%.

S 30. rujnom 2011. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 56 organizacijskih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imale su 21 organizacijski dio u Federaciji. Promijenjen je samo broj organizacijskih dijelova banaka iz Republike Srpske na teritoriju Federacije BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 30. rujna 2011. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. rujnom 2011. ocjenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (94,7%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka (5,3%)

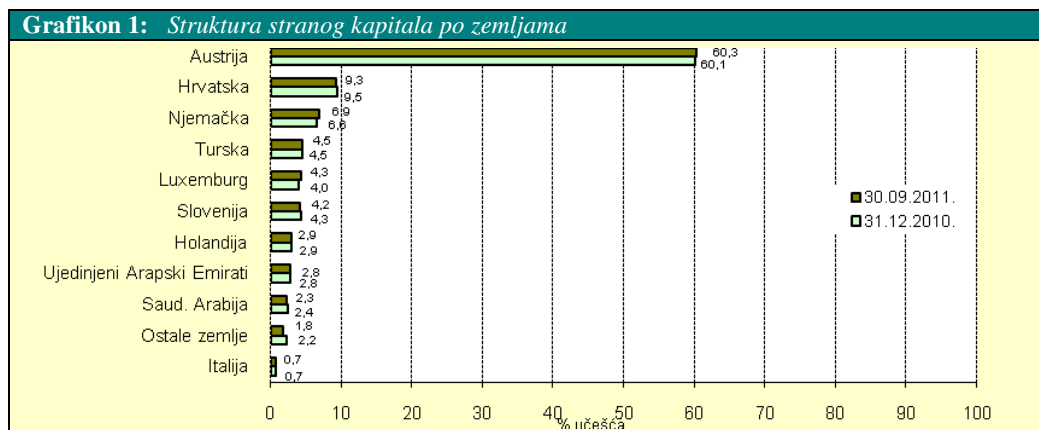
¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Na temelju dobivenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u F BiH sa 30.9.2011.

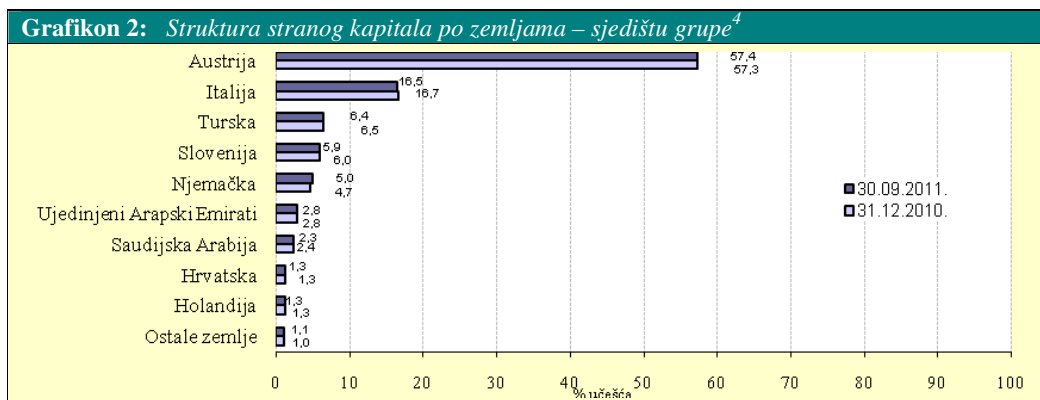
³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, sedam banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 11 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. rujnom 2011. stanje je skoro isto kao i na kraju 2010. godine: u vlasništvu dioničara iz Austrije bilo je 60,3% stranog kapitala, na dioničare iz Hrvatske odnosi se 9,3% stranog kapitala, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2010. godine: bankarske grupe i banke iz Austrije s najvećim učešćem od 57,4%, slijede talijanske banke s učešćem od 16,5%, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 6,5%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

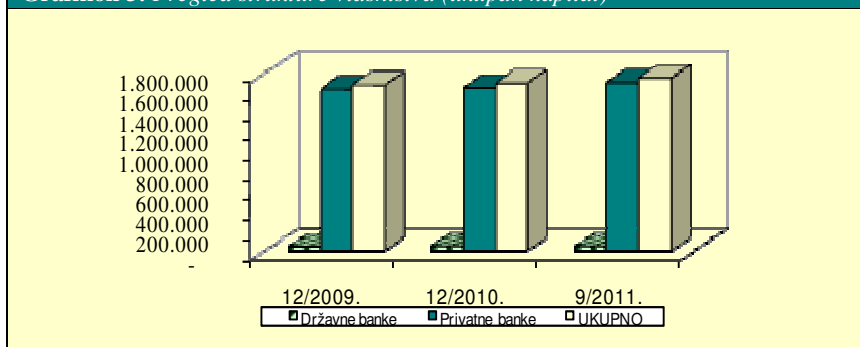
⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Iz bilance stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisijni ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (financijski rezultat tekućeg razdoblja).

-u 000 KM-

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu								
BANKE	31.12.2009.		31.12.2010		30.9.2011.		INDEKS	
							3/2	4/3
1	2		3		4		5	6
Državne banke	41.736	2%	46.586	3%	47.054	3%	112	101
Privatne banke	1.635.962	98%	1.650.039	97%	1.702.128	97%	101	103
U K U P N O	1.677.698	100%	1.696.625	100%	1.749.182	100%	101	103

Grafikon 3: Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)

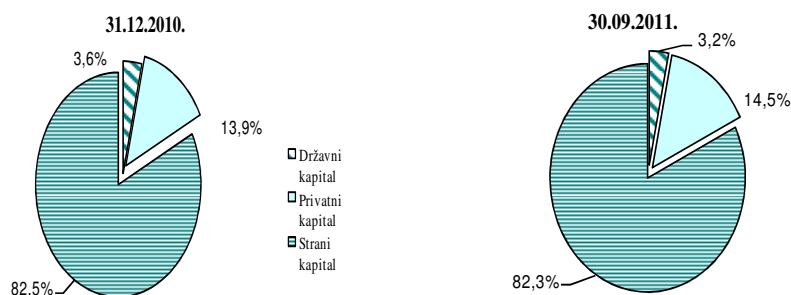

Promatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tablica 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala								
DIONIČKI KAPITAL	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	41.860	3,6	41.860	3,6	38.072	3,2	100	91
Privatni kapital (rezidenti)	153.365	13,1	163.074	13,9	173.662	14,5	106	106
Strani kapital (nerezidenti)	975.943	83,3	968.363	82,5	981.838	82,3	99	101
U K U P N O	1.171.168	100,0	1.173.297	100,0	1.193.572	100,0	100	102

Grafikon 4: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u devet mjeseci 2011. godine je veći za 20,3 milijuna KM ili 1,7%, u odnosu na 31. prosinac 2010. Struktura dioničkog kapitala je neznatno promijenjena: državni kapital je smanjen za 3,8 milijuna KM, privatni kapital (rezidenti) povećan je za 10,6 milijuna KM, a

privatni kapital (nerezidenti) je povećan za 13,5 milijun KM.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udjel državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. rujnom 2011. iznosi 3,2 % i manji je za 0,4 postotna poena u odnosu na 31. prosinac 2010.

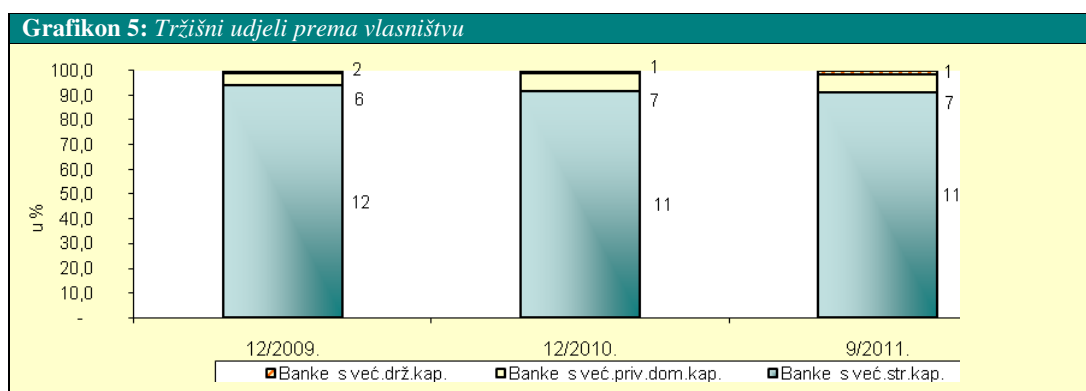
Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 14,5% je za 0,6 postotnih poena veće u odnosu na kraj 2010. godine. Nominalno povećanje od 10,6 milijuna KM odnosi se na povećanje po osnovi prometa s državnim kapitalom u bankama, te neznatno po osnovi prometa s nerezidentima, ukupno u sedam banaka u neto iznosu od 5,7 milijuna KM, dok je iz osnove interne dokapitalizacije (iz rezervi) dionički kapital kod jedne banke povećan za 2,3 milijuna KM, a iz emisije običnih dionica kod druge banke kapital rezidenata je povećan za 2,6 milijuna KM.

Učešće stranog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je za 13,5 milijun KM ili 0,2 postotna poena u odnosu na 31. prosinac 2010. Ovo povećanje bilo je po osnovi novih emisija dionica u tri banke, te neznatno po osnovi prometa s rezidentima u devet banaka.

Tržišni udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. rujnom 2011. iznosio je visokih 91,1%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,6%, a udjel banaka s većinskim državnim kapitalom 1,3%.

- u %-

Tablica 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)									
BANKE	31.12.2009.			31.12.2010.			30.9.2011.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	2,5	1,1	1	2,7	1,1	1	2,7	1,3
Banke s većinskim državnim kapitalom									
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	10,7	5,0	7	12,2	7,0	7	11,9	7,6
Banke s većinskim stranim kapitalom	12	86,8	93,9	11	85,1	91,9	11	85,4	91,1
U K U P N O	20	100,0	100,0	19	100,0	100,0	19	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 30. rujna 2011. bilo je ukupno zaposleno 7.400 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 2%, a u privatnim bankama 98%.

Tablica 4: Zaposleni u bankama FBiH								
BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	231	3%	180	2%	178	2%	78	98
Privatne banke	7.425	97%	7.208	98%	7.222	98%	97	100
UKUPNO	7.656	100%	7.388	100%	7.400	100%	97	100
Broj banaka	20		19		19		95	100

Trend smanjenja broja zaposlenih kao jedan od negativnih efekata ekonomske krize na bankarski sektor je u drugom i trećem kvartalu 2011. godine zaustavljen, zabilježen je rast broja zaposlenih: u drugom kvartalu za 14, a u trećem za 35, što je ukupno za devet mjeseci 2011. godine povećanje od 0,2% ili 12 radnika.

Tablica 5: Kvalifikacijska struktura zaposlenih								
STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.104	40,5%	3.234	43,8%	3.366	45,5%	104	104
Viša stručna sprema	774	10,1%	696	9,4%	700	9,5%	90	101
Srednja stručna sprema	3.719	48,6%	3.406	46,1%	3.294	44,5%	92	97
Ostali	59	0,8%	52	0,7%	40	0,5%	88	77
UKUPNO	7.656	100,0%	7.388	100,0%	7.400	100,0%	97	100

Trend poboljšanja kvalifikacijske strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen je i u tri kvartala 2011. godine, a negativni trend smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom ima pozitivan utjecaj na promjenu kvalifikacijske strukture.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2009.			31.12.2010.			30. 9.2011.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	231	161.619	700	180	167.263	929	178	198.683	1.116
Privatne	7.425	15.074.741	2.030	7.208	14.908.434	2.068	7.222	15.056.677	2.085
UKUPNO	7.656	15.236.360	1.990	7.388	15.075.697	2.041	7.400	15.255.360	2.062

Na kraju promatranog razdoblja na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo dva milijuna KM aktive. Blagi rast pokazatelja kod banaka s većinskim privatnim kapitalom je posljedica rasta aktive u 2011. godini.

Tablica 7: Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2009.	31.12.2010.	30.9.2011.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	1	0	0
500 do 1.000	8	7	4
1.000 do 2.000	5	6	9
2.000 do 3.000	5	5	5
Preko 3.000	1	1	1
UKUPNO	20	19	19

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 602 tisuće KM do 3,6 milijuna KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od 2,4 milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim prilogima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovi izvješća propisanih od strane FBA,
3. Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvješća o reviziji financijskih izvješća banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi "pune" bilance stanja raščlanjenog na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora s 30. rujnom 2011. iznosila je 15,26 milijardi KM, što je više za 1% ili 180 milijuna KM nego na kraju 2010. godine. Evidentno je da je utjecaj financijske i ekonomske krize na bankarski sektor u F BiH i dalje jak, razvoj i rast ukupnog sektora je već dulje razdoblje zaustavljeno, a neznatan rast u devet mjeseci 2011. godine ipak se može ocijeniti

⁶ Neke od državnih banaka u "punoj bilanci" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.9.2011. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 654 milijuna KM.

pozitivnim, s obzirom da su negativni trendovi iz razdoblja nakon izbijanja krize pa do prve polovice 2010. godine značajno ublaženi.

Tablica 8: Bilanca stanja								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)							
	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	3/2	4/3
1	2		3		4		5	6
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.782.301	27,9	4.443.614	29,5	4.161.321	27,3	93	94
Vrijednosni papiri ⁷	119.157	0,1	375.252	2,4	461.074	3,0	315	123
Plasmani drugim bankama	111.019	0,6	145.007	1,0	278.418	1,8	131	192
Kredit	9.796.800	69,2	9.981.911	66,2	10.304.969	67,5	102	103
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	458.803	2,5	635.792	4,2	716.029	4,7	139	113
Kredit- neto (kredit minus RKG)	9.337.997	66,7	9.346.119	62,0	9.588.940	62,8	100	103
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	528.910	3,1	552.764	3,7	543.997	3,6	105	98
Ostala aktiva	356.976	1,6	212.941	1,4	221.610	1,5	60	104
UKUPNA AKTIVA	15.236.360	100,0	15.075.697	100,0	15.255.360	100,0	99	101
P A S I V A :								
OBVEZE								
Depoziti	11.045.868	69,4	11.232.830	74,5	11.392.516	74,7	102	101
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	0,0	7.000	0,0	2.000	0,0	227	29
Obveze po uzetim kreditima	1.771.978	14,4	1.403.451	9,3	1.344.522	8,8	79	96
Ostale obveze	737.727	5,3	735.791	4,9	767.140	5,0	100	104
KAPITAL								
Kapital	1.677.698	10,9	1.696.625	11,3	1.749.182	11,5	101	103
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	15.236.360	100,0	15.075.697	100,0	15.255.360	100,0	99	101

Tablica 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi										
BANKE	31.12.2009.				31.12.2010.				30.9.2011.	
	Broj banaka		Aktiva (000 KM)		Broj banaka		Aktiva (000 KM)		Broj banaka	
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Državne	2	161.619	1%	1	167.263	1%	1	198.683	1%	103
Privatne	18	15.074.741	99%	18	14.908.434	99%	18	15.056.677	99%	101
UKUPNO	20	15.236.360	100%	19	15.075.697	100%	19	15.255.360	100%	101

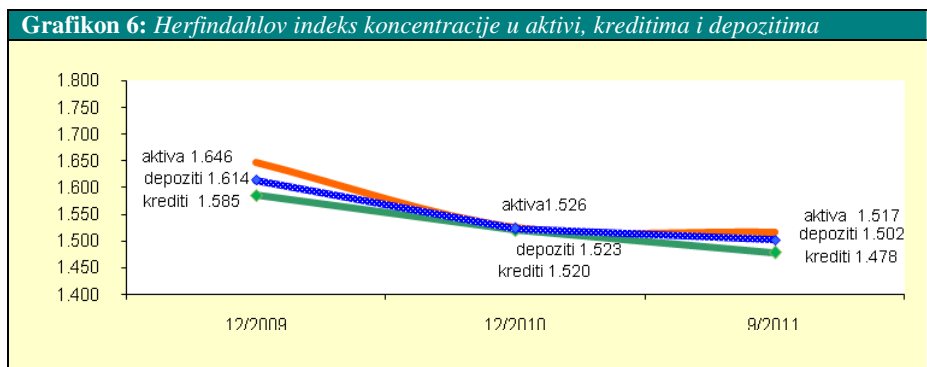
Analitički podaci o kretanju aktive banaka pokazuju da je kod 12 banaka ostvaren rast, dok je kod ostalih sedam banaka (uključujući i dvije banke pod privremenom upravom) razina aktive smanjen, a stope pada su se kretale u rasponu 1% do 5%.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospeljeća.

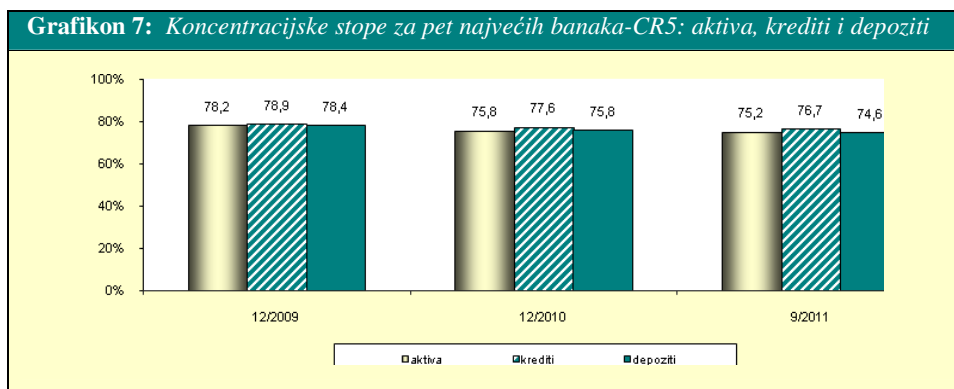
⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

Na kraju devetog mjeseca 2011. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) imao je neznatne promjene vrijednosti: za aktivu je iznosio 1.517, kredite 1.478 i depozite 1.502 jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹. U odnosu na kraj 2010. godine sva tri pokazatelja su smanjena: za aktivu devet, depozite 21 i kredite 42 jedinice.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (u daljnjem tekstu: CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 za je smanjen za sve tri kategorije: tržišno učešće sa 75,5% na 75,2%, kod kredita sa 77,6% na 76,7% i kod depozita sa 75,8% na 74,6%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 75% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. Jedine neznatne promjene u odnosu na kraj 2010. godine odnose se na učešće pojedinih grupa, kao rezultat promjene aktive kod nekoliko banaka.

Dvije banke iz I. grupe (s aktivom preko tri milijarde KM) i dalje imaju visoko tržišno učešće od skoro 50%, a ako se uključe i dvije banke iz II. grupe (s aktivom između jedne i dvije milijarde), učešće četiri najveće banke je 69,2%. Preostalih 15 banaka „drže“ cca 30% tržišta, od toga tri banke iz

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

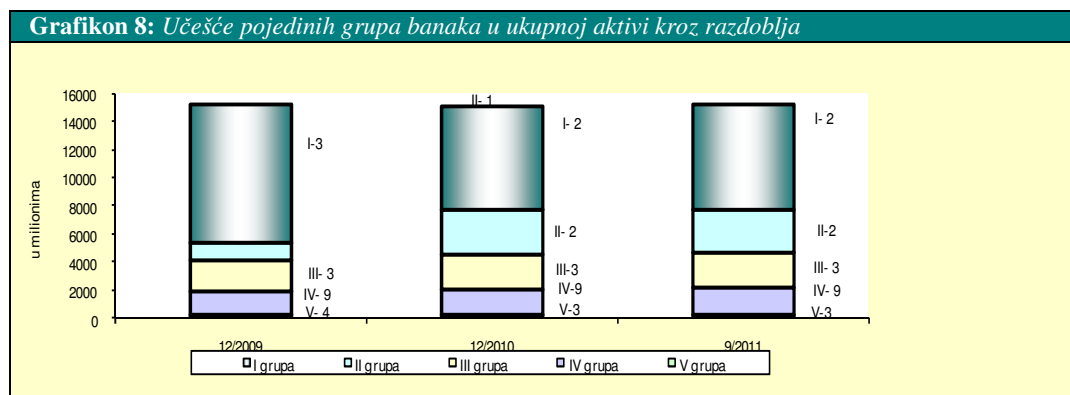
¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa ovisno o veličini aktive.

III. grupe (aktiva između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM) imaju učešće od 16,3%, dok je najveća promjena zabilježena u najbrojnijoj IV. grupi od devet banaka (s aktivom između 100 i 500 milijuna KM banaka), čije je učešće povećano sa 12,3% na 13,2%. Posljednja V. grupa (tri banke koje imaju aktivu manju od 100 milijuna KM), i dalje ima neznatno učešće od 1,3%.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivu kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivu kroz razdoblja									
IZNOS AKTIVE	31.12.2009.			31.12.2010.			30.9.2011.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	9.912	65,1	3	7.348	48,8	2	7.443	48,8	2
II- 1000 do 2000	1.165	7,6	1	3.146	20,9	2	3.122	20,4	2
III- 500 do 1000	2.293	15,1	3	2.521	16,7	3	2.483	16,3	3
IV- 100 do 500	1.648	10,8	9	1.862	12,3	9	2.008	13,2	9
V- Ispod 100	218	1,4	4	199	1,3	3	199	1,3	3
UKUPNO	15.236	100,0	20	15.076	100,0	19	15.255	100,0	19

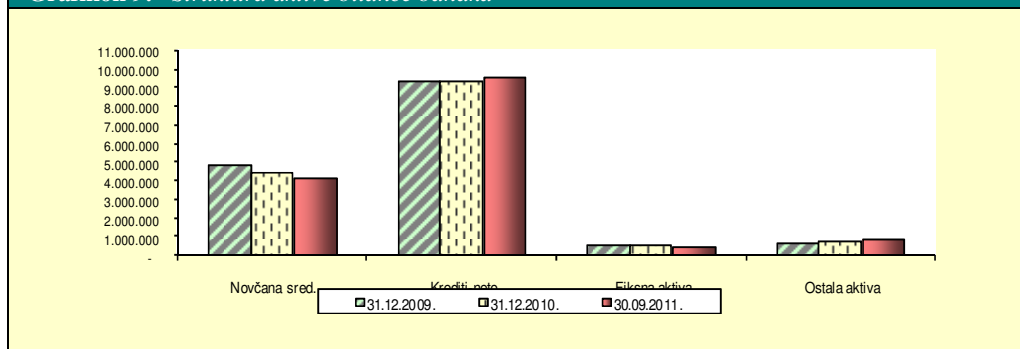
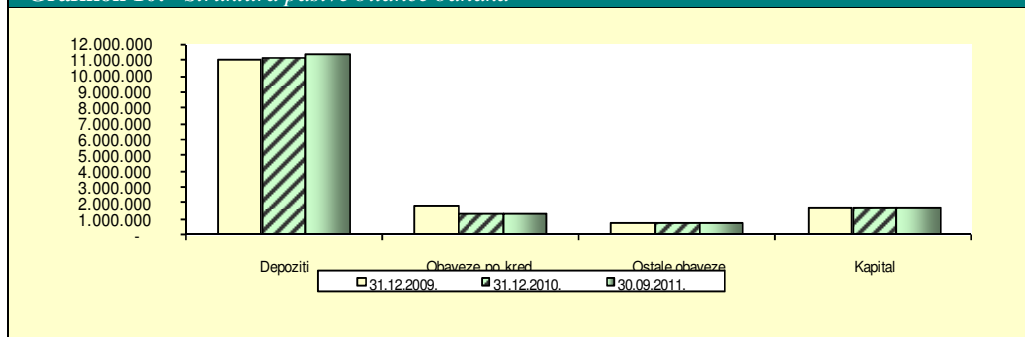

U tri kvartala 2011. godine bilančna suma je ostvarila rast od 1% ili 180 milijuna KM. Najvažnije pasivne stavke: depoziti, kreditne obveze i ukupan kapital imale su minimalne promjene, odnosno rast je ostvaren kod depozita (1% ili 160 milijuna KM) i ukupnog kapitala (3% ili 53 milijuna KM), dok su kreditne obveze smanjene za 4% ili 59 milijuna KM.

U aktivu novčana sredstava u iznosu od 4,2 milijarde KM manja su za 6% ili 282 milijuna KM u odnosu na kraj 2010. godine, najvećim dijelom zbog povećanja kreditnih plasmana za 3% ili 323 milijuna KM.

Blagi kreditni rast iz posljednja tri kvartala 2010. godine i dva kvartala 2011. godine nastavljen je i u trećem, što je ohrabrujuće i pokazatelj je intenziviranja kreditnih aktivnosti banaka. Nakon rasta od 3% ili 323 milijuna KM, krediti su sa 30.9.2011. dostigli iznos od 10,3 milijarde KM.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

Grafikon 9: Struktura aktive balance banaka**Grafikon 10: Struktura pasive balance banaka**

U strukturi pasive balance banaka depoziti su s iznosom od 11,4 milijarde KM i učešćem od 74,7% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon pada od 4%, kreditne obveze u iznosu od 1,34 milijarde KM smanjile su učešće sa 9,3% na 8,8%, dok je učešće kapitala, koji je sa 30.9.2011. iznosio 1,75 milijardi KM, povećano sa 11,3% na 11,5%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 66,2% na 67,5% i smanjenje novčanih sredstava sa 29,5% na 27,3%.

- u 000 KM-

Tablica 11: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	355.419	7,4	370.414	8,3	347.082	8,3	104	94
RR kod CB BiH	2.455.505	51,4	2.592.920	58,4	2.335.361	56,1	106	90
Računi kod depoz.inst.u BiH	441	0,0	670	0,0	11.699	0,3	152	1746
Računi kod depoz.inst.u inoze.	1.970.473	41,2	1.479.322	33,3	1.466.789	35,3	75	99
Novč. sred. u procesu naplate	463	0,0	288	0,0	390	0,0	62	135
UKUPNO	4.782.301	100,0	4.443.614	100,0	4.161.321	100,0	93	94

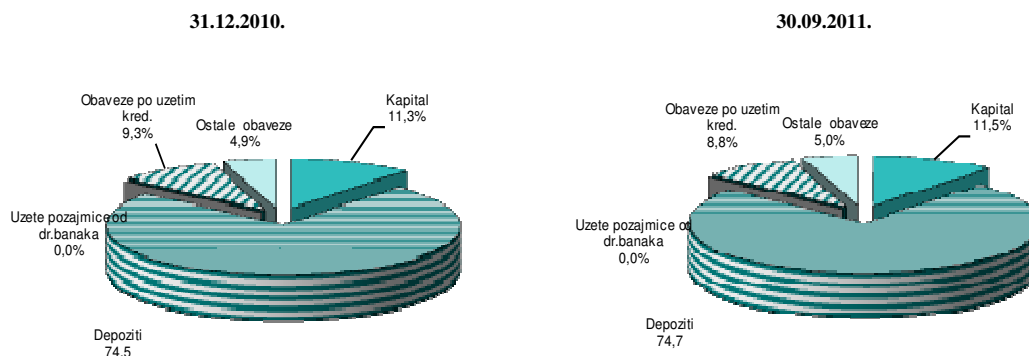
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH u devet mjeseci 2011. godine smanjena su za 10% ili 258 milijuna KM i sa 30. rujnom 2011. iznosila su 2,34 milijarde KM ili 56,1% ukupnih novčanih sredstava, što je smanjenje učešća od 2,3 postotna poena u odnosu na kraj 2010. godine. Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu su smanjena za 1% ili 13 milijuna KM i iznosila su 1,47 milijardi KM ili 35,3% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2010. godine 33,3%). Banke su sa 30. rujnom 2011. u trezoru i blagajnama imale gotovog novca u iznosu od 347 milijuna KM, što je 8,3% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u promatranom periodu smanjeno je sa 63,7% na 62,3%, a za istu promjenu je povećano učešće sredstava u stranoj valuti.

2.1.1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 30. rujnom 2011. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 11: Struktura pasive banaka

U tri kvartala 2011. godine došlo je do neznatnih promjena u učešću dva najznačajnija izvora financiranja banaka: depozita i kreditnih obveza, odnosno povećanja učešća depozita sa 74,5% na 74,7% i smanjenja učešća kreditnih obveza sa 9,3% na 8,8%.

Depoziti s učešćem od 74,7% i iznosom od 11,39 milijardi KM i dalje su najznačajniji izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,34 milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednje dvije godine, zbog utjecaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su značajno smanjeni. U promatranom razdoblju 2011. godine pad je iznosio 4% ili 59 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 142 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 9,8%.

Kapital je sa 30.9.2011. iznosio 1,75 milijardi KM, što je za 3% ili 53 milijuna KM više nego na kraju 2010. godine, a rast je ostvaren po osnovi tekućeg finansijskog rezultata-dobiti i izvršene dokapitalizacije kod tri banke.

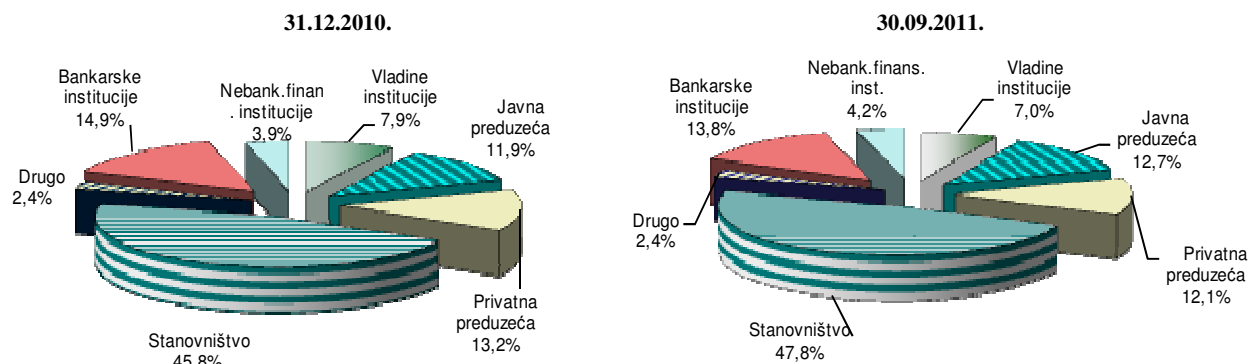
Banke su sa 30.9.2011. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (sedam od ukupno 40), na koje se odnosi 71% ukupnih kreditnih obveza: European Investment Bank (EIB), Central Eastern European Finance Agency (CEEFA), EBRD, European fund for Southeast Europe (EFSE), UniCredit Bank Austria AG, ComercBank AG Frankfurt i Council of Europe Development Bank.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 30.9.2011. samo 6,3% se odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tablica 12: *Sektorska struktura depozita*¹²

SEKTORI	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	839.926	7,6	891.638	7,9	800.312	7,0	106	90
Javna poduzeća	1.400.839	12,7	1.332.748	11,9	1.443.800	12,7	95	108
Privatna poduzeća i druš.	1.403.465	12,7	1.487.509	13,2	1.381.692	12,1	106	93
Bankarske institucije	2.120.143	19,2	1.674.576	14,9	1.574.508	13,8	79	94
Nebankarske financ.instit.	509.769	4,6	432.045	3,9	483.661	4,2	85	112
Građani	4.506.881	40,8	5.144.607	45,8	5.433.301	47,8	114	106
Ostalo	264.845	2,4	269.707	2,4	275.242	2,4	102	102
UKUPNO	11.045.868	100,0	11.232.830	100,0	11.392.516	100,0	102	101

Grafikon 12: *Sektorska struktura depozita*

U promatranom razdoblju 2011. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, rezultat smanjenja sredstava privatnih poduzeća, vladinih i bankarskih institucija, a s druge, rasta depozita javnih poduzeća i stanovništva.

Depoziti sektora stanovništva nastavili su sa rastom i u 2011. godini, stopa je iznosila 6% ili 289 milijuna KM, s napomenom da je u III. kvartalu porast iznosio 157 milijuna KM. Depoziti ovog sektora s iznosom od 5,43 milijarde KM i učešćem od 47,8% u ukupnim depozitima i dalje su najveći izvor financiranja banaka u F BiH.

Depoziti bankarskih institucija, koji su po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka, u promatranom razdoblju smanjeni su za 6% ili 100 milijuna KM i sa 30. rujnom 2011. iznosili su 1,57 milijardi KM, što je 13,8% ukupnih depozita. Ova sredstva su za 230 milijuna KM veća od kreditnih obveza (na kraju 2010. godine razlika je iznosila 271 milijun KM), koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor financiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, te stoga banke moraju osigurati kvalitetnije izvore u pogledu ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana banaka iz posljednjih nekoliko mjeseci.

¹² Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

Treba istaknuti da se 96% ili 1,51 milijarda KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u tri velike banke (81%), od čega se na samo jednu banku odnosi 40% ukupnih depozita primljenih od grupacije. Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, te nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, od posebnog značaja je podrška i spremnost „majke“ da i dalje osigura financiranje „kćerki“ u opsegu koji je potreban za razinu planiranog obima poslovanja, posebno rasta kreditnih plasmana, kao i održavanje zadovoljavajuće likvidnosne pozicije banke. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi (stavke u dopunskom kapitalu), financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod deset banaka) i sa 30. rujnom 2011. iznosi 2,12 milijardi KM ili 13,9% ukupne pasive bankarskog sektora (u ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 13,3%, a u ukupnim kreditnim obvezama 33,1% su kreditne obveze prema grupaciji). U odnosu na kraj 2010. godine ova sredstva su manja za 7% ili 160 milijuna KM (depoziti smanjeni za 6,3% ili 102 milijuna KM, kreditne obveze za 8% ili 40 milijuna KM i subordinirani krediti za 10% ili 18 milijuna KM).

Pod pokroviteljstvom MMF i drugih financijskih institucija, FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Europske Unije čije banke-kćerke posluju na teritoriju BiH, tzv. „Bečkoj inicijativi“, kojom su banke-majke prihvatile obvezu da zadrže izloženost u Bosni i Hercegovini na razini 31. prosinca 2008. tijekom trajanja programa MMF-a (2009.-2012.), uzimajući u obzir raspoloživost adekvatnih kreditnih mogućnosti u BiH i u okviru definiranih valjanih praksi za upravljanje kreditnim rizikom, kapitalom i likvidnošću. S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću gotovo svih banaka u F BiH čije su banke-majke potpisnice „Bečke inicijative“, trend smanjenja izloženosti iz prethodne godine nastavljen je i u 2011. godini, i to u segmentu depozitnih izvora, po osnovi povlačenja sredstava nakon isteka oročenja. Treba istaknuti kako je daljnja financijska podrška grupe od ključnog značaja, primarno „majke“, naročito u bankama čiji su osnovni izvori financiranja bili depoziti i kreditna sredstva „majke“, odnosno iz grupacije.

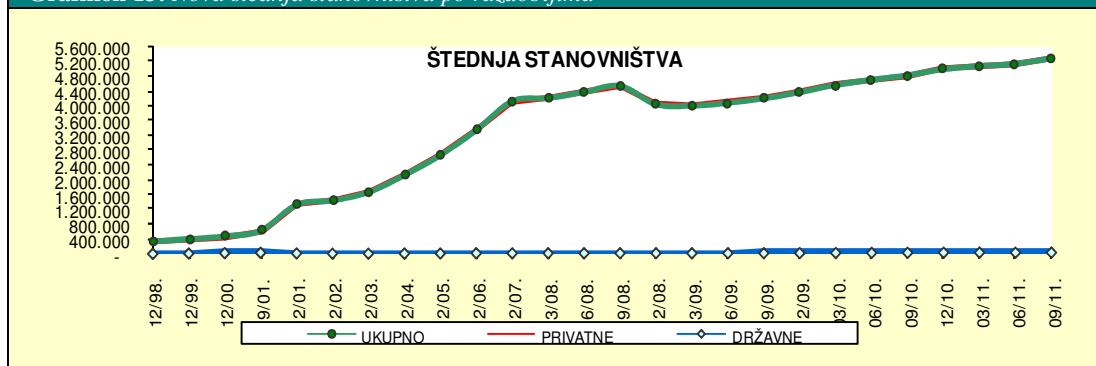
Depoziti ostalih sektora su imali umjerene promjene: depoziti javnih poduzeća, nakon rasta u od 8% ili 111 milijuna KM, sa 30.9.2011. iznosili su 1,44 milijarde KM, dok je učešće povećano sa 11,9% na 12,7%. Depoziti privatnih poduzeća nakon značajnog smanjenja u prva dva kvartala 2011. godine od 11% ili visokih 169 milijuna KM, u trećem kvartalu bilježe porast od 5% ili 63 milijuna KM, tako da su depoziti ovog sektora za devet mjeseci smanjeni za 7% ili 106 milijuna KM i 30.9.2011. s iznosom od 1,38 milijardi KM imali su učešće od 12,1%, što je manje za 1,1 postotni poen. Depoziti vladinih institucija, nakon pada od 10% ili 91 milijun KM, na kraju trećeg kvartala 2011. godine iznosili su 800 milijuna KM, što je 7,0% ukupnih depozita. Relativno značajne promjene u depozitima vladinih institucija (pad) i javnih poduzeća (rast) rezultat je izdvajanja i prijenosa sredstava od cca 90 milijuna KM s računa Federalnog ministarstva financija/finansija na račun jednog javnog poduzeća.

Valutna struktura depozita na kraju promatranog razdoblja ostala je nepromijenjena: depoziti u stranoj valuti (s dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 6,4 milijarde KM imali su učešće od 56%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su pet milijardi KM, što je učešće od 44%.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i u tri kvartala 2011. godine sa stopom od 5,8% ili 287 milijuna KM (samo u trećem kvartalu porast je iznosio 144 milijuna KM, što je 50% ukupnog rasta za devet mjeseci 2011. godine) i sa 30.9.2011. iznosili su 5,26 milijardi KM, što je najviši iznos do sada i za 731 milijun KM ili 16% je veći od razine štednje sa 30.9.2008., koji je neposredno pred krizu bio do tada najveći iznos.

Tablica 13: Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX	
	31.12.2009.	31.12.2010.	30.9.2011.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	35.275	47.148	51.147	134	108
Privatne	4.325.928	4.926.361	5.209.168	114	106
UKUPNO	4.361.203	4.973.509	5.260.315	114	106

Grafikon 13: Nova štednja stanovništva po razdobljima

U tri najveće banke nalazi se 71% štednje, dok šest banaka ima pojedinačno učešće manje od 1%, što iznosi svega 2,5% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 31% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 69% u stranoj valuti.

Tablica 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)					INDEX		
	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.	3/2	4/3	
1	2		3		4	5	6	
Kratkoročni štedni depoziti	2.054.197	47,1%	2.581.767	51,9%	2.570.753	48,9%	126	100
Dugoročni štedni depoziti	2.307.006	52,9%	2.391.742	48,1%	2.689.562	51,1%	104	112
UKUPNO	4.361.203	100,0 %	4.973.509	100,0 %	5.260.315	100,0 %	114	106

Ročna struktura štednih depozita blago je poboljšana, učešće dugoročnih štednih depozita, nakon rasta od 12% ili 298 milijuna KM, povećano je sa 48,1% na 51,1%, dok je kratkoročnih smanjeno sa 51,9% na 48,9%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, u prosincu 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 1. travnja 2010. isti povećan na 35.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 30.9.2011. ukupno 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH), a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponirano 96,5% ukupnih depozita i 98,4% ukupne štednje.

Od preostale četiri banke, tri ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterija koje je

propisala Agencija za osiguranje depozita BH: jedna zbog postojećeg kompozitnog ranga, a dvije jer se nalaze pod privremenom upravom. Jedna banka, koja je nakon dobivanja novog kompozitnog ranga ispunila ovaj kriterij, pokrenula je proceduru za prijem u program osiguranja depozita.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹³ banaka u FBiH na dan 30.9.2011. iznosio je dvije milijarde KM.

-u 000 KM-

Tablica 15: Regulatorni kapital								
O P I S	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		INDEKS	
							3/2	4/3
1	2		3		4		5	6
DRŽAVNE BANKE								
1. Temeljni kapital prije umanjena	44.906		45.431		46.457		101	102
2. Odbitne stavke	3.796		97		77		3	79
a) Temeljni kapital (1-2)	41.110	97%	45.334	98%	46.380	98%	110	102
b) Dopunski kapital	1.294	3%	1.046	2%	1.144	2%	81	109
c) Kapital (a + b)	42.404	100%	46.380	100%	47.524	100%	109	102
PRIVATNE BANKE	1.708.796		1.839.728		1.908.210		108	104
1. Temeljni kapital prije umanjena	195.208		313.224		368.315		160	118
2. Odbitne stavke	1.513.588		1.526.504		1.539.895		10	101
a) Temeljni kapital (1-2)	506.458	25%	488.940	24%	430.544	22%	97	88
b) Dopunski kapital	2.020.046	100%	2.015.444	100%	1.970.439	100%	100	98
c) Kapital (a + b)								
UKUPNO	1.753.702		1.885.159		1.954.667		108	104
1. Temeljni kapital prije umanjena	199.004		313.321		368.392		157	118
2. Odbitne stavke	1.554.698		1.571.838		1.586.275		101	101
a) Temeljni kapital (1-2)	507.752	25%	489.986	24%	431.688	21%	97	88
b) Dopunski kapital	2.062.450	100%	2.061.824	100%	2.017.963	100%	100	98
c) Kapital (a + b)								

U tri kvartala 2011. godine kapital¹⁴ je smanjen za 2% ili 44 milijuna KM u odnosu na 2010. godinu, a promjene u temeljnom i dopunskom kapitalu su utjecale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Temeljni kapital je povećan za 1% ili 14 milijuna KM, a dopunski smanjen za 12% ili 58 milijuna KM.

Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi uključivanja ostvarene dobiti za 2010. godinu u iznosu od 49 milijuna KM u zadržanu dobit i rezerve. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka o raspodjeli revidirane dobiti od strane skupština banaka, ostvarena dobit za 2010. godinu u iznosu od 49 milijuna KM (14 banaka) raspoređena je 90% u temeljni kapital (jedna banka je dobit usmjerila za djelomično pokriće ranijih gubitaka). Tri banke su dio dobiti u ukupnom iznosu od 4,8 milijuna KM izdvojile za isplatu dividende, a jedna banka je donijela odluku da iz zadržane dobiti isplati dividendu od 1,3 milijuna KM. Pet banaka u 2010. godini ostvarilo je gubitak u iznosu od 157,9 milijuna KM.

Nakon prvog kvartala, kada nije bilo dokapitalizacije iz eksternih izvora, tri banke su se u drugom i trećem kvartalu 2011. godine dokapitalizirale u iznosu od 17,6 milijuna KM (10 milijuna KM, četiri milijuna KM i 3,6 milijuna KM). Jedna banka je internom dokapitalizacijom (iz rezervi) povećala dionički kapital za 2,6 milijuna KM.

¹³ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj: 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

¹⁴ Izvor podataka je kvartalni Izvješće o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tablica A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su povećane za 55 milijuna KM i to najviše iz osnove povećanja tekućeg gubitka (iznosi 59 milijuna KM), uz istodobno smanjenje nematerijalne imovine za 3,5 milijuna KM.

Dopunski kapital je smanjen za 58 milijuna KM s većim promjenama u strukturi: dobit iz 2010. godine u iznosu od 52 milijuna KM, koja je bila uključena u dopunski kapital na kraju 2010. godine, prenesena je u temeljni kapital, subordinirani dugovi (redovne otplate dospjelih obveza) i stavke trajnog karaktera su smanjene za 16,9 milijuna KM, dok su stavke općih rezervi za kreditne gubitke povećane za 10,5 milijuna KM. Tijekom godine u obračun kapitala ne ulazi tekuća nerevidirana dobit, što je također utjecalo na smanjenje dopunskog kapitala.

Navedene promjene su utjecale na strukturu regulatornog kapitala, tako da je učešće temeljnog kapitala povećano sa 76% na 79%, a dopunskog smanjeno sa 24% na 21%.

Neto kapital je, kao i regulatorni, smanjen za 2% ili 46 milijuna KM i sa 30. rujnom 2011. iznosi dvije milijarde KM.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive sa 30. rujnom 2011. iznosila je 12,6%, što je za 0,5 postotnih poena manje nego na kraju 2010. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderirane aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 30.9.2011. iznosio 15,3% što je za 0,9 postotnih poena manje nego na kraju 2010. godine, a razlog je smanjenje neto kapitala za 2% ili 46 milijuna KM i povećanje ukupnih ponderiranih rizika za 3% ili 407 milijuna KM. Rizik ponderirane aktive i kreditnih ekvivalenata povećan je za 383 milijuna KM (sa 11,71 milijardi KM na 12,09 milijardi KM), najviše zbog blagog povećanja kreditnih aktivnosti, izvanbilančnih stavki i plasmana drugim bankama, što su stavke koje se ponderiraju s većim ponderom rizika (od 20%-100%), uz istodobno smanjenje novčanih sredstava koje banke drže kod CBBiH i novčanih sredstava, a čiji je ponder nula. S druge strane, ponderirani operativni rizik (POR) je povećan za 23 milijuna KM (iznosi 966 milijuna KM), što je sve zajedno rezultiralo navedenim porastom ukupnih ponderiranih rizika. Pored navedenog, značajan utjecaj ima i neuključivanje tekuće dobiti u obračun kapitala tijekom godine. Ako bi se u obračun uključila tekuća nerevidirana dobit stopa adekvatnosti kapitala iznosila bi 15,6%.

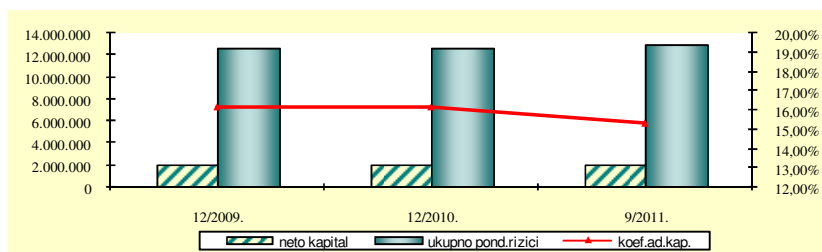
Na kraju trećeg kvartala 2011. godine učešće ponderirane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 93%, a operativnom riziku 7%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i financijskog stanja banaka u FBiH, sukladno zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja, što je dovelo do pada profitabilnosti kod većine banaka i poslovanja s gubitkom ili znatno manjom dobiti nego u razdoblju prije krize, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom. Jedna od mjera koje je Agencija poduzela u cilju očuvanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i zahtjev bankama da ostvarenu dobit za 2010. godinu ne usmjeravaju u isplatu dividendi nego u jačanje kapitalne osnove, što su skoro sve banke ispoštovale.

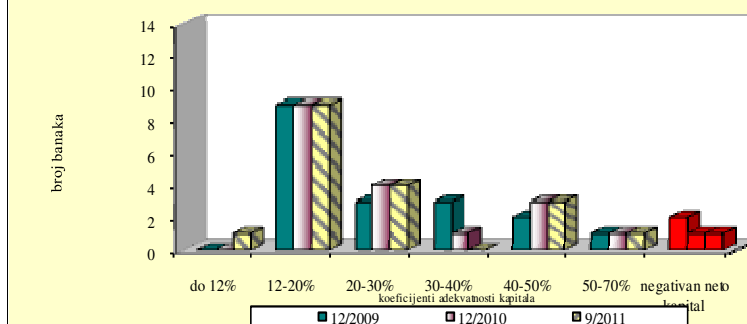
¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

- 000 KM-

Tablica 16: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
O P I S	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. NETO KAPITAL	2.046.414	2.045.886	1.999.425	100	98
2. RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	11.790.234	11.713.116	12.096.510	99	103
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	882.928	942.707	965.932	107	102
4. UKUPNI PONDERIRANI RIZICI (2+3)	12.673.162	12.655.823	13.062.442	100	103
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	16,1%	16,2%	15,3%	101	94

Grafikon 14: Neto kapital, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 30.9.2011. iznosi 15,3%, što je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Grafikon 15: Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Od ukupno 19 banaka u F BiH sa 30.9.2011., 17 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, jedna banka ima stopu adekvatnosti ispod zakonski propisanog minimuma (10,3%), dok druga banka pod privremenom upravom ima također koeficijent manji od 12%, odnosno negativan koeficijent adekvatnosti kapitala. Prema analitičkim podacima na kraju promatranog razdoblja 2011. godine 11 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego prethodne godine, u rasponu od 0,5 do 8,6 postotnih poena, dok je kod sedam banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala kod 17 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- devet banaka ima stopu između 12,5% i 19,4%,
- sedam banaka ima stopu između 20,8% i 41,8%,
- jedna banka ima stopu 59,0%.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankovnog sustava, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske financijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Nakon izbijanja krize, zbog pogoršanja kreditnog portfelja i rasta troškova rezervi za kreditne gubitke, što je značajno utjecalo na pad profitabilnosti svih banaka u sustavu, kapital banaka je pod pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego utjecao na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)¹⁶ banaka u F BiH sa 30.9.2011. iznosila je 18,5 milijardi KM, a bruto aktiva¹⁷ 16 milijardi KM, što je za 2% više nego na kraju 2010. godine.

-u 000 KM-

Tablica 17: Aktiva, izvanbilančne stavke i potencijalni kreditni gubici								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2009.	Strukt. %	31.12.2010.	Strukt. %	30.9.2011.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	9.442.600	60,1	9.414.729	59,8	9.664.175	60,4	100	103
Kamate	61.797	0,4	51.348	0,3	51.096	0,3	83	100
Dospjela potraživanja	352.580	2,2	566.629	3,7	640.423	4,0	161	113
Potraživanja po plać. garancijama	1.620	0,0	553	0,0	371	0,0	34	67
Ostali plasmani	276.693	1,8	410.797	2,6	453.938	2,9	148	110
Ostala aktiva	5.581.877	35,5	5.292.854	33,6	5.188.271	32,4	95	98
UKUPNA AKTIVA	15.717.167	100,0	15.736.910	100,0	15.998.274	100,0	100	102
IZVANBILANCA	2.271.512		2.352.092		2.507.612		104	107
AKTIVA S IZVANBILANCOM	17.988.679		18.089.002		18.505.886		101	102
RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM	12.583.315		13.053.738		13.613.172		104	104
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	534.721		717.713		805.264		134	112
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	534.749		717.768		804.941		134	112

Nerizične stavke iznose 4,9 milijardi KM ili 26% ukupne aktive s izvanbilancom i manje su za 3% u odnosu na kraj 2010. godine. S druge strane, rizična aktiva s izvanbilancom iznosi 13,6 milijardi KM i veća je za 4% ili 559 milijuna KM. Izvanbilančne rizične stavke iznose 2,5 milijardi KM.

¹⁶ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05).

¹⁷ Izvor podataka: Izvješće o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

Nakon negativnih trendova u prethodnim razdobljima u segmentu kreditiranja kao ključnoj djelatnosti banaka zbog utjecaja globalne financijske i ekonomske krize, u prvih devet mjeseci 2011. godine nastavljen je pozitivan trend iz druge polovice 2010. godine, odnosno blagi rast kredita od 3% ili 323 milijuna KM. Krediti su sa 30. rujnom 2011. iznosili 10,3 milijarde KM, s učešćem u aktivni od 67,5%, što je za 1,3 postotna poena više u odnosu na kraj 2010. godine.

Za devet mjeseci 2011. godine plasirano je ukupno 4 milijarde KM novih kredita, što je 16% ili 546 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje 2010. godine. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 69%, a na stanovništvo 29,3%. Ročna struktura novoodobrenih kredita je kao i na kraju 2010. godine, odnosno kratkoročni i dugoročni imaju isto učešće 50%.

Najvažniji ograničavajući faktor rasta kredita u posljednje dvije godine bio je negativni utjecaj krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH i pogoršanje stanja u realnom sektoru, zatim smanjenje potrošnje stanovništva, ali i restriktivnije i opreznije politike kreditiranja banaka. Iako je evidentan blagi rast kredita, što pozitivno utječe na pokazatelje kvalitete aktive, ipak je i dalje prisutan trend pogoršanja kredita kroz rast nekvalitetnih kredita, ali u znatno manjem opsegu nego prethodne godine. Razina loših plasmana je i dalje relativno visoka i time posljedično kreditni gubici, što će se negativno reflektirati na financijski rezultat banaka za 2011. Banke su u 2010. godini značajno povećale rezerviranja za kreditne gubitke, zbog rasta nekvalitetnih kredita, a dio je iskorišten za otpis nenaplativih potraživanja i prijenos u izvanbilančnu evidenciju. Formirane rezerve za kreditne gubitke biće dobar amortizer za potencijalne kreditne gubitke u narednom razdoblju.

FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Europske unije čije banke - kćerke posluju na teritoriju BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“, čime se trebaju osigurati dodatna financijska sredstva za kreditiranje realnog sektora, jer svako pogoršanje ekonomije može se negativno odraziti na rejting banaka-kćerki, a samim tim i da oslabi rejting matičnih banaka.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,3 milijarde KM imaju učešće od 60,8% u ukupnim kreditima na razini sustava.

S aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, kretanja za devet mjeseci 2011. godine mogu se ocijeniti pozitivnim zbog porasta plasmana privatnim poduzećima, kao i blagog porasta plasmana stanovništvu nakon što su u 2010. godini i u I. kvartalu 2011. godine bilježili pad od 1%. U odnosu na kraj 2010. godine krediti dani privatnim poduzećima su veći za 5% ili 228 milijuna KM, iznose pet milijardi KM ili 48,9% ukupnih kredita (na kraju 2010. godine 48,2%). Krediti dani stanovništvu povećani su za 2% ili 89 milijuna KM, iznose 4,8 milijardi KM, što je učešće od 46,8% (na kraju 2010. godine 47,4%). Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. rujna 2011., s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, povećano je učešće kredita odobrenih za financiranje potrošnih dobara¹⁸, sa 72% na 74%, dok je učešće stambenih kredita smanjeno sa 25% na 23%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 65%, a privatnim poduzećima 56% ukupnih kredita danih ovim sektorima (na kraju 2010. godine stanovništvo 65,4%, privatna poduzeća 59%).

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

¹⁸ Uključeno kartično poslovanje.

-u 000 KM-

Tablica 18: Sektorska struktura kredita								
SEKTORI	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	74.609	0,8	126.328	1,3	125.347	1,2	169	99
Javna poduzeća	184.005	1,9	238.105	2,4	254.309	2,5	129	107
Privatna poduzeća i društ.	4.696.276	47,9	4.815.426	48,2	5.043.297	48,9	103	105
Bankarske institucije	6.755	0,1	10.975	0,1	11.624	0,1	162	106
Nebankarske finansijske instit.	51.255	0,5	37.235	0,4	34.571	0,4	73	93
Građani	4.765.656	48,6	4.733.198	47,4	4.822.700	46,8	99	102
Ostalo	18.244	0,2	20.644	0,2	13.121	0,1	113	66
UKUPNO	9.796.800	100,0	9.981.911	100,0	10.304.969	100,0	102	103

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 70% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 6.823 milijuna KM ili 95%, CHF: 387 milijuna KM ili 5%), krediti u domaćoj valuti 29% ili 3 milijarde KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 98 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (EUR: 74 milijuna KM ili 75%, CHF: 16 milijuna KM ili 16%). Ukupan iznos kredita u CHF valuti od 403 milijuna KM iznosi 4% ukupnog kreditnog portfelja i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije¹⁹ i izvanbilančne stavke dani su u sljedećoj tablici.

Tablica 19: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici (PKG) i izvanbilančne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)											
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)									INDEX	
	31.12.2009.			31.12.2010.			30.9.2011.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	10.260.601	81,5	205.228	10.477.329	80,3	209.555	11.020.457	81,0	220.392	102	105
B	1.804.767	14,4	136.973	1.645.750	12,6	132.048	1.449.818	10,7	120.919	91	88
C	307.892	2,5	72.970	471.505	3,6	113.962	577.522	4,2	142.870	153	122
D	206.201	1,6	115.703	455.303	3,5	258.297	561.102	4,1	316.810	221	123
E	3.854	0,0	3.847	3.851	0,0	3.851	4.273	0,0	4.273	100	111
Rizična ak. (A-E)	12.583.315	100,0	534.721	13.053.738	100,0	717.713	13.613.172	100,0	805.264	104	104
Klasificirana (B-E)	2.322.714	18,5	349.493	2.576.409	19,7	508.158	2.592.715	19,0	584.861	111	101
Nekvalitetna (C-E)	517.947	4,1	119.550	930.659	7,1	376.110	1.142.897	8,4	463.942	180	123
Nerizična akt. ²⁰	5.405.364			5.035.264			4.892.714			93	97
UKUPNO (rizična i nerizična)	17.988.679			18.089.002			18.505.886			101	102
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA											
Otpisana aktiva	505.632	89,7		622.990	89,6		680.843	89,7		123	109
Susp. kamata	57.957	10,3		72.251	10,4		78.517	10,3		125	109
UKUPNO	563.589	100,0		695.241	100,0		759.360	100,0		123	109

¹⁹ U skladu s člankom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne formirati i kontinuirano održavati rezerve za OKR i PKG u sljedećim postotcima po kategorijama: A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

²⁰ Stavke aktive na koje se, u skladu s člankom 22. stavak 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Rizična aktiva s izvanbilancom (A-E) iznosi 13,6 milijardi KM i sa 30.9.2011. veća je za 4% ili 559 milijuna KM. Nerizične stavke iznose 4,9 milijardi KM i manje su za 3% ili 142 milijuna KM u odnosu na kraj 2010. godine.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati da je u tri kvartala 2011. godine negativni trend pada kvalitete aktive i njezinog „kvarenja“ iz prethodne godine znatno ublažen, smanjena je aktiva s posebnom napomenom (B kategorija), nekvalitetna je neznatno povećana, a znatno je smanjen i otpis u izvanbilančnu evidenciju. Treba istaknuti da najveći utjecaj na pokazatelje ukupnog sustava i dalje ima jedna velika banka, koja je u prethodnoj godini intenzivirala „čišćenje“ kreditnog portfelja, što je imalo za rezultat znatno lošije pokazatelje kvaliteta aktive i ove banke i ukupnog bankovnog sustava. Dok je učešće kreditnog portfelja te banke sa 30.9.2011. iznosilo 15,2%, učešće njezine klasificirane i nekvalitetne aktive iznosilo je 34% i 60%, a od ostvarenog porasta loših-nekvalitetnih kredita (207 milijuna KM) najveći dio se upravo odnosi na tu banku (167 milijuna KM ili 81%). Kod ostalih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno pet banaka ima pokazatelje učešća klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a samo jedna banka (u privremenoj upravi) ima učešće nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva (B-E) je veća za 1% u odnosu na prethodnu godinu, B kategorija je smanjena za 12% ili 196 milijuna KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) povećana za 23% ili 212 milijuna KM. Za devet mjeseci 2011. godine izvršen je otpis aktive i kamate (isknjiženje u izvanbilančnu evidenciju) u iznosu od 124 milijuna KM (u 2010. godini otpis je iznosio 218 milijuna KM). Dok su u 2010. godini zbog slabe naplate i povećanja kašnjenja dospjelih potraživanja, banke morale izvršiti reklasifikaciju i značajan iznos kredita pomjeriti iz B kategorije u nekvalitetnu aktivu (za devet mjeseci 2010. godine nekvalitetna aktiva povećana je za visokih 60% ili 310 milijuna KM, odnosno u 2010. godini za 80% ili 413 milijuna KM), što je uzrokovalo visok rast troškova rezervi za kreditne gubitke i značajno negativno utjecalo na financijski rezultat banaka u 2010. godini, za devet mjeseci 2011. godine, zbog manjeg rasta nekvalitetne aktive, zabilježen je pad troškova rezervi za kreditne gubitke, što se pozitivno reflektira na financijski rezultat bankovnog sustava.

Klasificirana aktiva je sa 30. rujnom 2011. iznosila 2,6 milijardi KM, a nekvalitetna 1,1 milijardu KM (31.12.2010. godine: 2,6 milijardi KM i 931 milijun KM).

Kao rezultat navedenog, pokazatelji kvaliteta aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivu su neznatno promijenjeni u odnosu na kraj 2010. godine. Koeficijent klasificirane i rizične aktive je zbog rasta rizične (4%) poboljšán za 0,7 procentnih poena u odnosu na kraj 2010. godine i iznosi 19,0%.

Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne i rizične aktive, sa 30.9.2011. ovaj koeficijent je pogoršan i iznosio je 8,4% što je još uvijek relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2010. godine je veći za 1,3 postotna poena. Ako se uzme u obzir i E kategorija (otpisani plasmani) navedeni koeficijent je znatno veći i iznosi 13,2% (kod nekih banaka do tri puta veći zbog značajnog otpisa). Međutim, isti treba uzeti s dozom rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije u rizičnoj aktivu iznosi 10,7%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitetu plasmana i pravovremeno formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se pod utjecajem krize povećava kašnjenje u naplati dospjelih potraživanja, rastu troškovi rezervi, te se smanjuje i zarada banaka.

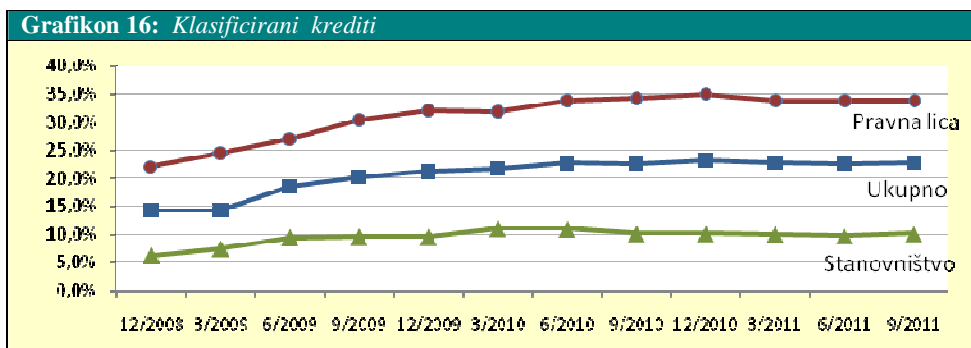
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno

razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita danim pravnim osobama.

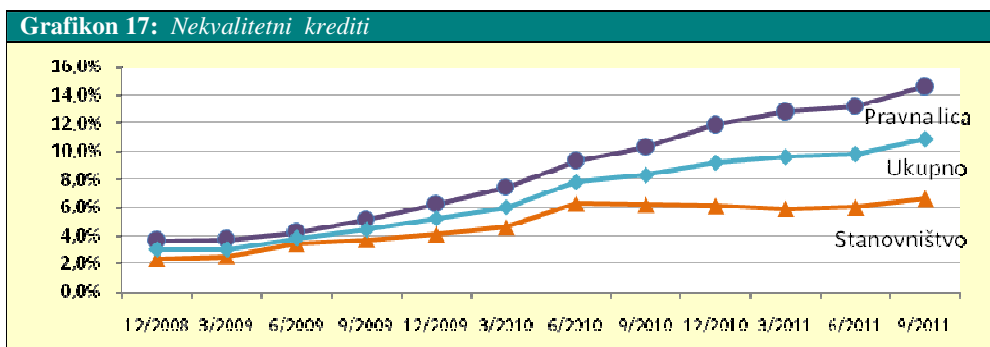
Tablica 20: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)												INDEKS
	31.12.2010.						30.9.2011.						
	Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		
	štvo	%	osoba	%	Iznos	Učešće	štvo	%	osoba	%	Iznos	Učešće	12/6
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14
A	4.257.408	89,95	3.422.650	65,21	7.680.058	76,94	4.336.205	89,91	3.633.163	66,27	7.969.368	77,34	104
B	185.851	3,93	1.201.981	22,94	1.387.832	13,90	166.544	3,45	1.047.696	19,11	1.214.240	11,78	87
C	125.114	2,65	336.038	6,36	461.152	4,62	137.166	2,85	429.598	7,84	566.764	5,50	123
D	164.826	3,47	288.042	5,49	452.868	4,54	182.617	3,79	371.812	6,78	554.429	5,38	122
E	1	0,00	0	0,00	1	0,00	168	0,00	0	0,00	168	0,00	0
UKUPNO	4.733.200	100,0	5.248.711	100,0	9.981.911	100,00	4.822.700	100,0	5.482.269	100,0	10.304.969	100,00	103
Klas. kred. B-E	475.792	10,05	1.826.061	34,79	2.301.853	23,06	486.495	10,08	1.849.106	33,73	2.335.601	22,66	101
Nekv. kred C-E	289.941	6,13	624.080	11,89	914.021	9,16	319.951	6,63	801.410	14,62	1.121.361	10,88	123
	47,42		52,58		100,00		46,80		53,20		100,00		
Učešće po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E	20,67		79,33		100,00		20,83		79,17		100,00		
Nekvalitetna C-E	31,72		68,28		100,00		28,53		71,47		100,00		
Kategorija B	13,39		86,61		100,00		13,72		86,28		100,00		

Pokazatelji kvalitete aktive su pogoršani u prva tri kvartala 2011. godine, posebno učešće nekvalitetnih kredita, kao rezultat rasta ukupnih nekvalitetnih kredita za 23% ili 207 milijuna KM (samo u trećem kvartalu 111 mil. KM) i to pravnih osoba za 177 milijuna KM ili 28% i stanovništva za 30 milijuna ili 10%, a što je dovelo do porasta učešća nekvalitetnih kredita sa 9,16% na 10,88%, te negativno utjecalo na ostale pokazatelje za ova dva sektora i ukupnog kreditnog portfelja. Međutim, ponovno treba istaknuti ogroman utjecaj pokazatelja jedne banke na ukupan bankovni sustav, posebno na pokazatelj rasta i učešća nekvalitetnih kredita, jer ako se ista isključi, može se zaključiti da je navedeni pokazatelj u odnosu na 31.12.2010. neznatno povećan (sa 4,87% na 5,11%).

Sa 30.9.2011. od ukupnih kredita odobrenih pravnim osobama u iznosu od 5,5 milijardi KM, 1,8 milijardi KM ili 33,73% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2010. godine 1,8 milijardi ili 34,79%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 4,8 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano 486 milijuna KM ili 10,08% (na kraju 2010. godine 476 milijuna KM ili 10,05%).

Od kredita plasiranih pravnim osobama kao nekvalitetni krediti klasificirano je 801 milijun KM ili 14,62% od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31.12.2010. iznosili su 624 milijuna KM ili 11,89%). Za sektor stanovništva isti iznose 320 milijuna KM ili 6,63% (31.12.2010. godine 290 milijuna KM ili 6,13%).

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jamce, odnosno žirante. FBA je od 31.12.2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u F BiH sa 30.9.2011. godine 3.493 jamca su ukupno otplatili 13 milijuna KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 85 milijuna KM (3.022 kreditne partije), što je za 11% manje u odnosu na iznos otplate na teret jamaca sa 31.12.2010. (15 milijuna KM otplatili su 3.767 jamaca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 101 milijun KM-3.192 kreditne partije). Stanje preostalog duga iznosi 59 milijuna KM (31.12.2010.: 63 milijuna KM). Iz navedenih podataka može se zaključiti da se za devet mjeseci 2011. godine smanjio iznos kredita koje otplaćuju jamci, stanje preostalog duga, kao i iznos otplate na teret jamaca, na što je najviše utjecalo vraćanje iznosa otplate kredita od cca 16 mil. KM na glavnog dužnika. Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,57% i 0,28%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne financijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih osoba²¹

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimuliranje banaka na “oživljavanje” kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim osobama da prevladaju situaciju u kojoj su se našli zbog utjecaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih osoba zbog gubitka posla, kašnjenja plaće, smanjenja plata i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj odluci, banke u Federaciji BiH su za tri kvartala 2011. godine, od ukupno primljenih 367 zahtjeva za reprogram kreditnih obveza odobrile 340 zahtjeva u ukupnom iznosu od 55 milijuna KM ili 93%, što je dvostruko manje u usporedbi s istim razdoblje 2010. godine. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obveza na pravne osobe se odnosi 53 milijuna KM, a na fizičke osobe dva milijuna KM.

Neto efekt na rezerve za kreditne gubitke (dalje RKG) po osnovi izvršenih reprograma je povećanje od 463 tisuće KM. Treba istaknuti da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja

²¹ “Službene novine F BiH”, br.2/10.

RKG po ovoj osnovi, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom. Banke su prilikom reprograma kod procjene kreditnog rizika i rezervi za kreditne gubitke postupale krajnje oprezno, uglavnom zadržavajući RKG na istoj razini, čime su izbjegle kratkoročno i privremeno povećanje prihoda, što u suštini predstavlja realan i odgovoran odnos banaka u primjeni odredaba Odluke koje se odnose na ovaj segment.

Reprogramirani krediti za prva tri kvartala 2011. godine u odnosu na ukupne kredite 30. rujna 2011. imaju učešće od svega 0,53% (za sektor pravnih osoba u odnosu na portfelj pravnih osoba ovaj postotak iznosi 0,96%, dok je za sektor stanovništva 0,04%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obveza rezultat relativno skroman, ako se to uspoređuje i s ukupnim kreditnim portfeljem i po sektorima (za pravne i fizičke osobe).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo izuzetno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja financijske i ekonomske krize i na financijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekt na dužnike (i fizičke i pravne osobe), olakšavajući im servisiranje dugova sukladno njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje promjene Odluke do kraja 2011. godine opravdano, posebno zbog činjenice da je utjecaj krize još uvijek evidentan i da se tek u narednoj godini očekuju pozitivna kretanja i ekonomski oporavak.

U cilju što realnije ocjene kvalitete aktive treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u promatranom razdoblju isknižile u izvanbilancu, što se daje u narednoj tablici.

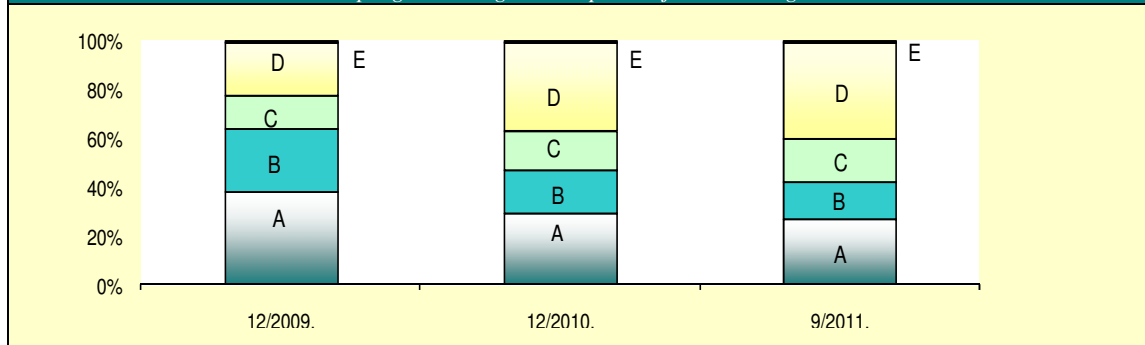
-000 KM-

Tablica 21: Izvanbilančna evidencija: otpisana aktiva i suspendirana kamata						
OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2010.	216.721	16.759	406.269	55.529	622.990	72.288
<i>Promjene u 2011. godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	47.731	5.432	59.381	11.906	107.112	17.338
- naplaćeno u tekućoj godini	20.837	4.739	15.174	5.711	36.011	10.450
- trajni otpis	562	65	12.686	594	13.248	659
Saldo 30.9.2011.	243.053	17.387	437.790	61.130	680.843	78.517

Saldo otpisane aktive 30. rujna 2011. (681 milijun KM) i saldo suspendirane kamate (78 milijuna KM) povećani su za 9% u odnosu na 2010. godinu. U trećem kvartalu 2011. godine zabilježen je rast od 5% zbog većeg otpisa i manje naplate u odnosu na prva dva kvartala 2011. godine.

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 22: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u %)						INDEKS	
	31.12.2009.	31.12.2010.	30.9.2011.	4/2	6/4			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	205.228	38,4	209.555	29,2	220.392	27,4	102	105
B	136.973	25,6	132.048	18,4	120.919	15,0	96	92
C	72.970	13,7	113.962	15,9	142.870	17,7	156	125
D	115.703	21,6	258.297	36,0	316.810	39,4	223	123
E	3.847	0,7	3.851	0,5	4.273	0,5	100	111
UKUPNO	534.721	100	717.713	100	805.264	100	134	112

Grafikon 18: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka

Prema izvješćima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke sukladno propisima i visini procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući razinu formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2010. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke veće su za 12% ili 87 milijuna KM i iznosile su 805 milijuna KM. Zbog rasta nekvalitetne aktive povećane su rezerve za ove najlošije kredite za 23,4%, odnosno sa 376 milijuna KM na 464 milijuna KM, a najveći rast je zabilježen u trećem kvartalu 13% ili 53 milijuna KM. Rezerve za opći kreditni rizik (A kategorija) su povećane za neznatnih 5% ili 11 milijuna KM, dok su rezerve za B kategoriju, zbog smanjenja iste za 174 mil. KM, najviše reklasificiranjem u lošije kategorije smanjene za 8% ili 11 mil. KM. Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka i rizične aktive s izvanbilansom, iznosi 4,3% i veći je za 0,4 p.p. u odnosu na prethodnu godinu (3,89%). Međutim, ako se uzme u obzir E kategorija navedeni koeficijent je dvostruko veći i iznosi 9,4%. Sa 30.9.2011. banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 8,3%, za C kategoriju 24,7%, D kategoriju 56,5% i E 100% (na kraju 2010. godine: B 8%, C 24,2%, D 56,7% i E 100%).

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njezinog daljnjeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, sukladno Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima

za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 23: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	D A N I K R E D I T I ²²			I N D E K S	
	31.12.2009.	31.12.2010.	30. 9.2011.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima s više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	29.191	84.600	79.570	290	94
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	470	375	410	80	109
Upravi banke	2.193	2.239	2.141	102	96
UKUPNO	31.854	87.214	82.121	274	94
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	5.137	22.653	30.063	441	133

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 6%, a potencijalne obveze povećane za 33%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika niska. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz račun dobiti i gubitka, banke u Federaciji BiH za devet mjeseci 2011. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 41,5 milijuna KM, dok je u istom razdoblju 2010. godine na razini bankovnog sustava ostvaren značajan gubitak u iznosu od 58,7 milijuna KM. Najveći efekt na ostvarenje pozitivnog finansijskog rezultata na razini bankovnog sustava jeste značajno povećanje dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u istom razdoblju prošle godine (za cca 61 milijun KM), posebno kod dvije najveće banke u sustavu koje su nositelji profitabilnosti, zatim smanjenje visokog gubitka kod jedne banke (za cca 29 milijuna KM) koji je u istom razdoblju prošle godine za 25 milijuna KM bio veći od gubitka na razini sustava, te smanjenje gubitka kod banaka koje su negativno poslovale.

²² Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti imao je rast neto kamatnih prihoda i to isključivo zbog pada kamatnih rashoda, zatim rast operativnih prihoda kod gotovo svih banaka u sustavu, kao i smanjenje troškova rezervi za kreditne gubitke kod jednog broja banaka.

Positivan finansijski rezultat od 100,1 milijuna KM ostvarilo je 13 banaka i isti je više od dva puta veći ili 60 milijuna KM nego u istom razdoblju 2010. godine. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od 59 milijuna KM iskazan je kod šest banaka i isti je manji za 41% ili 40 milijun KM u odnosu na isto razdoblje 2010. godine.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 24: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Datum/Opis	Na razini sustava		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
30.9.2009.						
Gubitak	-37.396	9	-870	1	-35.809	8
Dobit	58.286	11	629	1	57.657	10
Ukupno	20.890	20	-241	2	21.848	18
30.9.2010.						
Gubitak	-98.836	7	-316	1	-98.520	6
Dobit	40.095	13	817	1	39.278	12
Ukupno	-58.741	20	501	2	-59.242	18
30.9.2011.						
Gubitak	-58.594	6	-	-	-58.594	6
Dobit	100.066	13	597	1	99.469	12
Ukupno	41.472	19	597	1	40.875	18

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (100 milijuna KM) 75,5% se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, a čiji je udjel aktive u bankarskom sektoru 48,8%. U ukupnom gubitku od 59 milijuna KM samo na jednu veliku banku u stranom vlasništvu, s učešćem aktive 11,8% u sustavu nalazi se na trećem mjestu, odnosi se 55 milijuna KM ili 93,3% (u istom razdoblju prošle godine gubitak te banke iznosio je 83,7 milijuna KM). Analitički podaci pokazuju da ukupno 15 banaka ima znatno bolji finansijski rezultat (za visokih 102 milijuna KM), a četiri banke imaju lošiji rezultat (efekt je tri milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod velikih banaka koje su nositelji profitabilnosti, koje su ostvarile znatno veću dobit nego u istom razdoblju prošle godine.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 676 milijuna KM i u odnosu na usporedno razdoblje 2010. godine veći je za 9% ili 57 milijuna KM. Ukupni nekamatni rashodi iznose 635 milijuna KM, sa stopom pada od 6% ili 44 milijuna KM, što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored blagog rasta prosječnih kredita za 3,8%, rast nekvalitetne aktive, te posljedično i suspendirane kamate, kao i blagi pad prosječne kamatne stope na kredite, utjecali su na i dalje prisutan, ali sporiji, trend pada kamatnih prihoda od 1% ili četiri milijuna KM. Prihodi od kamata iznose 637 milijuna KM sa smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 103,3% na 94,1%. U strukturi kamatnih prihoda najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima, koji iznose 567 milijuna KM ili 83,8% ukupnog prihoda, sa smanjenjem od 3% ili 17 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prošle godine, što je rezultat smanjenja prosječnih aktivnih kamatnih stopa na kredite za promatrano razdoblje sa 5,96% na 5,58%. Značajan rast od 89% ili devet milijuna KM imali su prihodi po kamatonosnim računima kod

depozitnih institucija, a njihovo učešće je povećano sa 1,6% na 2,8%.

S druge strane, nastavlja se pozitivan trend pada kamatnih rashoda, koji su imali znatno veću stopu pada (12%) u odnosu na stopu pada kamatnih prihoda (1%). Kamatni rashodi iznose 220 milijuna KM, s promjenom učešća u ukupnom prihodu sa 40,2% na 32,5%. U strukturi kamatnih rashoda najznačajnije učešće imaju kamatni rashodi po depozitima koji bilježe pad od 16% ili 33 milijuna KM, kao rezultat smanjenja kako prosječnih kamatonosnih depozita za 1,4% tako i kamatnih stopa i na kratkoročne i na dugoročne depozite. Prosječna kamatna stopa na depozite smanjena je sa 1,99% na 1,69%, dok je sa 30.9.2009. iznosila 2,35%. Nakon značajnog pada kamatnih rashoda po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama u istom razdoblju prošle godine (43%), što je bila posljedica kako redovnih otplata, tako i, manjim dijelom, prijevremenih, čemu su banke pribjegavale radi smanjivanja troškova uslijed visoke likvidnosti, u 2011. godini, isti bilježe rast od 8% ili tri milijuna KM, sa neznatno smanjenim učešćem sa 5,3% na 5,2%.

Neto kamatni prihod iznosi 417 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prošle godine veći je za 7% ili 26 milijuna KM i smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 63,1% na 61,7%.

Operativni prihodi iznose 259 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu porasli su za 13% ili 30 milijuna KM, a učešće u strukturi ukupnog prihoda sa 36,9% na 38,3%.

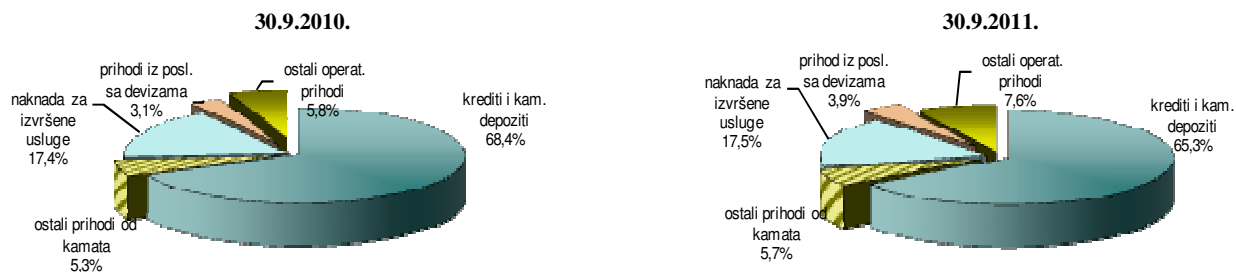
Ukupni nekamatni rashodi iznose 635 milijuna KM i u odnosu na usporedno razdoblje manji su za 6% ili 44 milijuna KM, prvenstveno kao rezultat smanjenja troškova rezervi za kreditne gubitke. Istovremeno, njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 109,5% na 93,9%.

Nakon izuzetno visokog rasta u istom razdoblju 2010. godine u odnosu na isto razdoblje 2009. godine (63%), u devet mjeseci 2011. godine troškovi rezervi za kreditne gubitke nominalno i relativno imali su značajan pad od 22% ili 59 milijuna KM, iznose 206 milijuna KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda znatno je smanjeno sa 42,7% na 30,5%. Suprotan trend i kretanje imali su operativni troškovi, s rastom od 3% ili 12,2 milijuna KM, od toga su troškovi fiksne aktive sa imali rast od 6% i iznose 119 milijuna KM, a troškovi plaća i doprinosa rast od 3% i iznose 187 milijuna KM (prosječan broj zaposlenih je u ovom razdoblju 2011. godine manji za 2% u odnosu na isto razdoblje 2010.).

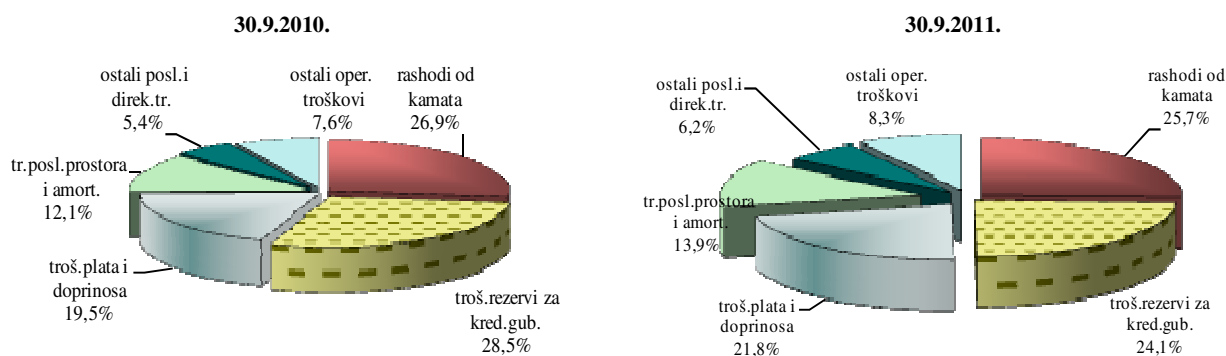
Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tablica 25: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	30.9.2009.		30.9.2010.		30.9.2011.		INDEKS	
	Iznos	%	%	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	19.974	2,2	10.117	1,2	19.119	2,1	51	189
Kreditni i poslovi leasinga	640.202	70,5	584.168	67,2	567.062	63,2	91	97
Ostali prihodi od kamata	35.607	3,9	46.669	5,3	51.115	5,7	131	110
UKUPNO	695.783	76,6	640.954	73,7	637.296	71,1	92	99
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	138.627	15,3	150.973	17,4	156.605	17,5	109	104
Prihodi iz posl. sa devizama	25.667	2,8	27.097	3,1	34.870	3,9	106	129
Ostali operativni prihodi	48.668	5,3	50.831	5,8	67.911	7,6	104	134
UKUPNO	212.962	23,4	228.901	26,3	259.386	28,9	107	113
UKUPNI PRIHODI (I + II)	908.745	100,0	869.855	100,0	896.682	100,0	96	103

Grafikon 19: Struktura ukupnih prihoda**Tablica 26: Struktura ukupnih rashoda**

Struktura ukupnih rashoda	30.9.2009.		30.9.2010.		30.9.2011.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	229.884	26,0	205.259	22,1	172.150	20,1	89	84
Obaveze po uzetom kredit. i ostalim pozajm.	57.003	6,4	32.669	3,5	35.184	4,1	57	108
Ostali rashodi od kamata	16.009	1,8	11.614	1,3	12.453	1,5	73	107
UKUPNO	302.896	34,2	249.542	26,9	219.787	25,7	82	88
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke	162.847	18,4	264.900	28,5	206.140	24,1	163	78
Troškovi plaća i doprinosa	188.083	21,2	181.300	19,5	186.587	21,8	96	103
Troškovi posl.prostora i amortizacija	115.612	13,1	111.980	12,1	118.515	13,9	97	106
Ostali poslovni i direktni troškovi	49.802	5,6	50.400	5,4	53.318	6,2	101	106
Ostali operativni troškovi	66.585	7,5	70.435	7,6	70.843	8,3	106	101
UKUPNO	582.929	65,8	679.015	73,1	635.403	74,3	116	94
UKUPNI RASHODI (I + II)	885.825	100,0	928.557	100,0	855.190	100,0	105	92

Grafikon 20: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećim tablicama dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tablica 27: Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima			
KOEFICIJENTI	30.9.2009.	30.9.2010.	30.9.2011.
Dobit na prosječnu aktivu	0,14	-0,39	0,28
Dobit na prosječni ukupni kapital	1,26	-3,54	2,39
Dobit na prosječni dionički kapital	1,85	-5,03	3,51
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,59	2,57	2,77
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,41	1,50	1,72
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,00	4,07	4,49
Poslovni i direktni rashodi ²³ /prosječna aktiva	1,40	2,07	1,72
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,44	2,38	2,50
Ukupni neamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,85	4,45	4,22

-u %-

Tablica 28: Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 30.9. 2011.			
KOEFICIJENTI	30.9. 2011.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivu	0,34%	0,27%	0,28%
Dobit na prosječni ukupni kapital	1,27%	2,42%	2,39%
Dobit na prosječni dionički kapital	1,75%	3,56%	3,51%
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,86%	2,78%	2,77%
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	2,90%	1,71%	1,72%
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,76%	4,49%	4,49%
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	0,43%	1,74%	1,72%
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,99%	2,48%	2,50%
Ukupni neamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,41%	4,22%	4,22%

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sustava znatno bolja, ostvarenje dobiti u odnosu na isto razdoblje prethodne godine kada je na razini sustava iskazan visoki gubitak, rezultiralo je da su ključni pokazatelji profitabilnosti pozitivni: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) iznosi 0,28% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) koji iznosi 3,51% (isti pokazatelji u istom razdoblju prošle godine bili su negativni, zbog iskazanog visokog gubitka na razini sustava od 58,7 milijuna KM). Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (4,49%) je također poboljšanja u odnosu na usporedno razdoblje prethodne godine (4,07%), zbog rasta ukupnog prihoda (9%) u odnosu od prosječnu aktivu koja je neznatno smanjena (2%). Treba istaknuti i znatno smanjenje poslovnih i direktnih rashoda po prosječnoj aktivu (sa 2,07% na 1,72%), što je posljedica znatnog smanjenja troškova rezervi za kreditne gubitke.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog negativnih efekata koji i dalje ima ekonomska i financijska kriza na bankarski sektor u FBiH, profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem daljnjeg kretanja i trenda u kvaliteti aktive, odnosno kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će ovisiti o efikasnom upravljanju i kontroli operativnih prihoda i troškova. U cilju poboljšanja profitabilnosti, potrebno je da se nastavi trend rasta kreditnih aktivnosti, ne samo kako bi banke osigurale rast kamatnih prihoda, nego i zbog njihove osnovne društvene funkcije alociranja prikupljenih financijskih sredstava u gospodarske tokove i ekonomiju, uvažavajući pri tome standarde opreznostnog poslovanja i dobre prakse upravljanja rizicima, primarno kreditnim rizikom.

Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve neamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i

²³ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, jer se time izravno utječe na njezine performanse.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, sukladno međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1. srpnja 2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁴ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove bez obzira na kojem teritoriju posluju, kao i na organizacijske dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

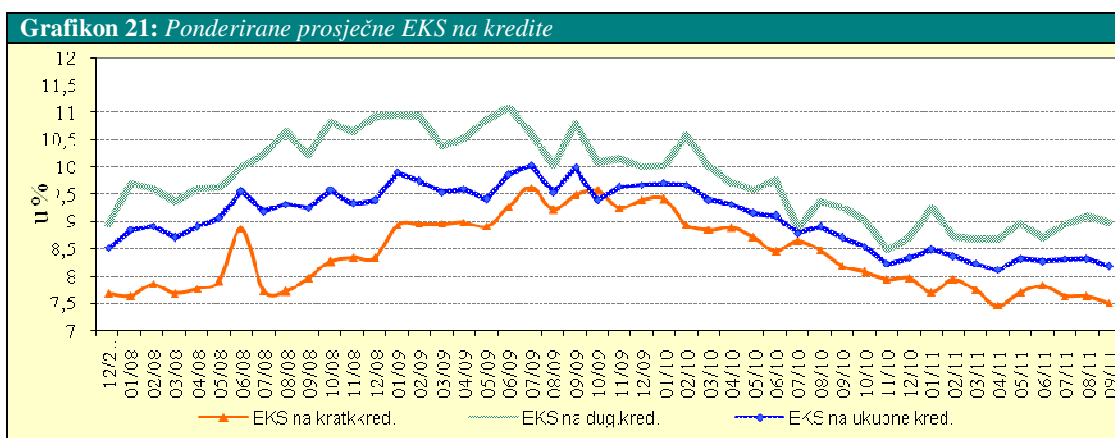
Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, sukladno propisanoj metodologiji²⁵.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2009. godine, lipanj, rujanj i prosinac 2010. godine, te lipanj i rujanj 2011.

Tablica 29 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite												
O P I S	31.12.2009.		30.6.2010.		30.9.2010.		31.12.2010		30.6.2011.		30.9.2011.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	6	7	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	8,55	9,39	7,9	8,45	7,7	8,19	7,51	7,96	7,24	7,83	6,93	7,50
1.1. Gospodarstvu	8,51	9,27	7,86	8,34	7,69	8,08	7,47	7,82	7,19	7,68	6,87	7,34
1.2. Stanovništvu	9,51	12,9	8,97	12,28	8,42	12,57	8,67	12,65	8,74	12,64	8,38	12,07
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	9,16	10,00	8,89	9,75	7,75	9,24	7,91	8,69	7,76	8,70	8,05	8,99
2.1. Gospodarstvu	8,46	9,15	8,4	8,9	8,07	8,45	7,34	7,82	7,17	7,67	7,54	8,08
2.2. Stanovništvu	10,21	11,32	9,35	10,56	7,48	9,93	8,79	10,05	8,16	9,39	8,46	9,71
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	8,82	9,66	8,40	9,10	7,73	8,70	7,72	8,33	7,50	8,27	7,43	8,17
3.1. Gospodarstvu	8,50	9,23	8,04	8,53	7,81	8,19	7,42	7,82	7,68	7,18	7,06	7,54
3.2. Stanovništvu	10,17	11,42	9,34	10,64	7,53	10,05	8,78	10,18	9,54	8,19	8,46	9,85

²⁴ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

²⁵ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderirana EKS na kredite u prva tri kvartala 2011. godine ima blagi trend pada. U odnosu na razinu iz prosinca 2010. godine od 8,33%, ista bilježi kontinuirano smanjenje, s umjerenim povećanjima u siječnju (0,16 postotnih poena), svibnju (0,21 postotni poen), srpnju (0,04 postotni poena) te kolovozu (0,01 postotni poen) i u rujnu 2011. godine iznosi 8,17%.

Tijekom prvih devet mjeseci 2011. godine veće oscilacije bilježe ponderirane kamatne stope na dugoročne kredite i to unutar 0,58 postotnih poena, nego na kratkoročne koje su se kretale unutar 0,51 postotnog poena.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u rujnu 2011. godine iznosila je 7,50%, što je za 0,46 postotnih poena manje u odnosu na prosinac 2010. godine.

Ponderirana EKS na dugoročne kredite je u rujnu 2011. godine iznosila 8,99%, što je u odnosu na prosinac 2010. godine više za 0,3 postotna poena.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu²⁶, u promatranom razdoblju 2011. godine imale su zabilježile lagani pad, uz prisutne blaže oscilacije.

Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu, iako još uvijek znatno niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 7,82% iz prosinca 2010. godine na razinu od 7,54% u rujnu 2011. Kod dugoročnih kredita gospodarstvu, ista je oscilirala unutar 0,78 postotnih poena i u odnosu na prosinac 2010. godine veća je za 0,26 postotnih poena i iznosi 8,08%, dok je kod kratkoročnih oscilirala unutar 0,53 postotnih poena, te bilježi pad od 0,48 postotnih poena u odnosu na prosinac 2010. godine i iznosi 7,34%.

Ukupna EKS na kredite plasirane stanovništvu u prvih devet mjeseci 2011. godine imala je trend pada, odnosno smanjena je sa 10,18% na 9,85%. EKS na dugoročne kredite s razine u prosincu 2010. godine od 10,05% smanjena je u prosincu 2011. godine na razinu od 9,71%. Kod kratkoročnih kredita EKS je u rujnu iznosila 12,07%, što je za 0,58 postotnih poena manje u odnosu na prosinac 2010., uz prisutne oscilacije od 1,56 postotna poena tijekom prvih devet mjeseci 2011. godine.

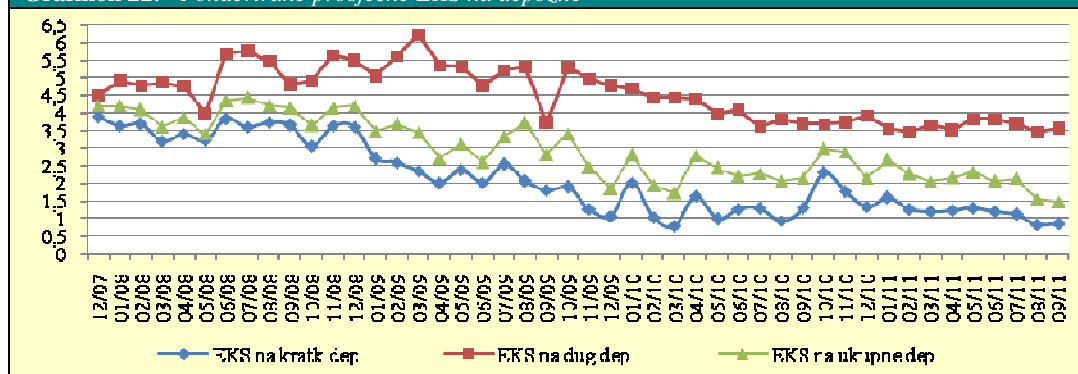
Ponderirane NKS i EKS po oročenim depozitima, izračunatim na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

²⁶ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tablica 30 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite

O P I S	31.12.2009.		30.6.2010.		30.9.2010.		31.12.2010.		30.6.2011.		30.9.2011.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,06	1,06	1,26	1,26	1,28	1,28	1,31	1,32	1,21	1,20	0,94	0,94
1.1. do tri mjeseca	0,72	0,72	0,39	0,39	0,69	0,69	0,97	0,97	1,01	1,01	0,78	0,78
1.2. do jedne godine	2,90	2,91	3,25	3,26	2,59	2,6	2,61	2,63	2,53	2,51	2,40	2,41
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	4,75	4,77	4,08	4,09	3,65	3,69	3,89	3,92	3,78	3,81	3,54	3,56
2.1. do tri godine	4,72	4,74	3,86	3,87	3,44	3,47	3,78	3,80	3,64	3,65	3,44	3,45
2.2. preko tri godine	5,12	5,13	5,45	5,47	4,58	4,64	4,48	4,57	4,52	4,61	3,90	3,96
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	1,82	1,83	2,19	2,19	2,13	2,14	2,13	2,14	2,05	2,06	1,46	1,46

Grafikon 22: Ponderirane prosječne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na prosinac 2010. godine ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u rujnu 2011. godine smanjena je za 0,68 postotnih poena (sa 2,14% na 1,46%). Ponderirana EKS na kratkoročne depozite imala je blagi trend pada i u rujnu je iznosila 0,94% (prosinac 2010. 1,32%). Ponderirana EKS na dugoročne depozite u odnosu na prosinac 2010. godine bilježi pad od 0,36 postotnih poena, i u rujnu 2011. godine iznosi 3,56%.

Banke su u rujnu 2011. godine plaćale gospodarstvu dosta nižu prosječnu EKS na depozite (0,73%) nego stanovništvu (2,96%). U odnosu na razinu u prosincu 2010. godine, EKS na depozite gospodarstva smanjena je za značajnih 1,82 postotna poena (sa 2,55% na 0,73%), dok je kod stanovništva stopa na približno istoj razini (2,94%). Značajan pad prosječne EKS na depozite gospodarstva je po osnovi povećanja kratkoročnih depozita gospodarstva, i to do tri mjeseci, a ovi depoziti nose znatno niže kamatne stope.

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate su na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 31 : *Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju*

O P I S	30.9.2009.		31.12.2009.		30.9.2010.		31.12.2010.		30.9.2011.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,71	8,72	8,96	8,96	8,78	8,78	8,29	8,29	8,89	9,02
2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,42	0,42	0,41	0,41	0,23	0,23	0,22	0,22	0,22	0,22

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za ukupan sustav u rujnu 2011. iznosila je 9,02% (povećanje za 0,73 postotna poena u odnosu na prosinac 2010. godine), a na depozite po viđenju 0,21% , što je manje za 0,01 postotni poen u odnosu na prosinac 2010. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njezinu održivost na financijskom tržištu. Također, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, te njegove stabilnosti i sigurnosti.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju rizik likvidnosti imao je sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njegovog unapređenja i poboljšanja. Međutim, treba istaći da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju veoma visoka.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo porastao i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje banke, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njezine solventnosti i kapitalne osnove.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustava nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, s tendencijom blagog pogoršanja u 2010. godini i tijekom 2011. godine, što je posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovi blagog povećanja kreditnih aktivnosti, investicija u vrijednosne papire, plaćanja kreditnih obveza, pada kvaliteta aktive zbog rasta nenaplativih potraživanja, prije svega povećanja nekvalitetne aktive, kao i prijevremenog povrata dugoročnih depozita kod jedne banke tijekom 2010. godine, što je imalo utjecaja na pogoršanje ročne usklađenosti dospjeća stavki aktive i obveza. Ostaje konstatacija i ocjena da je likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pokrivenošću kratkoročnih obveza likvidnim sredstvima. Međutim, zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja financijske krize u svijetu, koja se negativno reflektira na bankovne sustave pojedinih europskih zemalja, a većina banaka u F BiH je u vlasništvu velikih europskih bankarskih grupa koje pružaju značajnu financijsku

podršku našim bankama kroz depozitna i kreditna sredstva, ocjenjuje se da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom.

Također treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor još uvijek izražen, negativne posljedice reflektiraju se na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke posluju u BiH, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, a to dovodi do smanjenja priljeva likvidnih sredstava u bankama.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospeljeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospeljeća instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. rujna 2011. i dalje, uz blago povećanje, najveće učešće od 74,7% imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove²⁷) s učešćem od 10,2%, koji su s duljim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost dospeljeća stavki aktive i obveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, a nakon dužeg razdoblja poboljšanja, tijekom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, a u 2011. godini negativan trend je zaustavljen i ročna struktura je neznatno poboljšana.

- u 000 KM-

Tablica 32: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospeljeću								
DEPOZITI	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	4.490.845	40,7	5.054.335	45,0	5.011.801	44,0	113	99
Do 3 mjeseca	322.763	2,9	344.926	3,1	392.509	3,4	107	114
Do 1 godine	833.089	7,5	1.085.115	9,6	722.974	6,4	130	67
1. Ukupno kratkoročni	5.646.697	51,1	6.484.376	57,7	6.127.284	53,8	115	94
Do 3 godine	3.292.619	29,8	2.832.507	25,2	3.218.688	28,2	86	114
Preko 3 godine	2.106.552	19,1	1.915.947	17,1	2.046.544	18,0	91	107
2. Ukupno dugoročni	5.399.171	48,9	4.748.454	42,3	5.265.232	46,2	88	111
UKUPNO (1 + 2)	11.045.868	100,0	11.232.830	100,0	11.392.516	100,0	102	101

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospeljeću je relativno dobra, s učešćem kratkoročnih depozita od 53,8% i dugoročnih 46,2%. U odnosu na kraj 2010. godine evidentno je blago poboljšanje ročnosti zbog smanjenja učešća kratkoročnih depozita za 3,9 postotnih poena i za isto povećanje dugoročnih depozita.

Navedene promjene u ročnoj strukturi rezultat su smanjenja kratkoročnih depozita u 2011. godini za 6% ili 357 milijuna KM i istovremeno povećanja dugoročnih depozita za 11% ili 517 milijuna KM.

²⁷ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i obveze trajnog karaktera.

Treba istaknuti kako je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva s povećanjem učešća sa 51,6% na 52,2% i bankarskih institucija sa smanjenjem učešća sa 27,4% na 25,3%. U depozitima oročenim do tri godine najveće učešće od 65,6% imaju depoziti stanovništva, uz napomenu da je zbog sporijeg porasta ovih depozita od ukupnih depozita do tri godine došlo do blagog smanjenja učešća za 1,5 postotnih poena, dok u razdoblju preko tri godine najveće učešće od 58% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2010. godine 60,9%).

Međutim, za analizu likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer odražava stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospijeca, što je prezentirano u narednoj tablici.

Tablica 33: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	4.597.259	41,7	5.377.075	47,9	5.185.327	45,5	117	96
7- 90 dana	819.715	7,4	776.732	6,9	795.409	7,0	95	102
91 dan do jedne godine	2.654.201	24,0	2.240.255	19,9	2.360.641	20,7	84	105
1. Ukupno kratkoročni	8.071.175	73,1	8.394.062	74,7	8.341.377	73,2	104	99
Do 5 godina	2.427.463	22,0	2.214.874	19,7	2.464.967	21,6	91	111
Preko 5 godina	547.230	5,0	623.894	5,6	586.172	5,1	114	94
2. Ukupno dugoročni	2.974.693	26,9	2.838.768	25,3	3.051.139	26,8	95	107
UKUPNO (1 + 2)	11.045.868	100,0	11.232.830	100,0	11.392.516	100,0	102	101

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 73,2%. Ipak, u promatranom razdoblju 2011. godine došlo je do blagih pozitivnih kretanja, kratkoročni depoziti su imali pad od 1% ili 53 milijuna KM, što je rezultiralo i smanjenjem njihovog učešća za 1,5 postotnih poena, dok su dugoročni depoziti povećani za 7% ili 212 milijuna KM, a učešće sa 25,3% na 26,8%. Međutim, ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do 5 godina (81% dugoročnih depozita i 21,6% ukupnih depozita). Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, jasno je da je cca 2,2 milijarde dugoročno ugovorenih depozita sa 30. rujnom 2011. imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita. Stoga se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priljev financijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od financijskih institucija-kreditora.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 34: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2009.		31.12.2010.		30.9.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil.obveze	354.200	3,6	567.182	5,7	640.794	6,2	160	113
Kratkoročni krediti	2.159.008	22,0	2.129.184	21,3	2.250.108	21,8	99	106
Dugoročni krediti	7.283.592	74,4	7.285.545	73,0	7.414.067	72,0	100	102
UKUPNO KREDITI	9.796.800	100,0	9.981.911	100,0	10.304.969	100,0	102	103

U promatranom razdoblju 2011. godine dugoročni krediti su povećani za 2% ili 129 milijuna KM, kratkoročni krediti bilježe porast od 6% ili 121 milijun KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 13% ili 74 milijuna KM, od čega se najveći iznos od 59 milijuna KM odnosi na privatna poduzeća. U strukturi dospjelih potraživanja 77% su od privatnih poduzeća, 18% od stanovništva i 5% od ostalih sektora.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 88,8% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 55%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 67,5% što je za 1,3 postotna poena više u odnosu na kraj 2010. godine, zbog blagog rasta kredita od 3% ili 323 milijuna KM. Novčana sredstva su smanjena za 6% ili 282 milijuna KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2010. godine, smanjeno je sa 29,5% na 27,3%.

Banke su u 2011. godini redovito ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH. Stopa obvezne rezerve je od 11. listopada 2008., u cilju osiguranja dodatne likvidnosti banaka, smanjena na 14%. Također, odlukom CB BiH izmijenjena je osnovica za obračun obvezne rezerve, tako da pozajmljena sredstva od nerezidenata po osnovi ugovora zaključenih poslije 1. studenog 2008., ne ulaze u osnovicu za obračun. Od 1. siječnja 2009. uvedena je diferencirana stopa obvezne rezerve s obzirom na ročnost izvora (10% na dugoročne i 14% na kratkoročne), od 1. svibnja 2009. stopa na dugoročne depozite i pozajmljena sredstva je smanjena na 7%, a od 1. veljače 2011. stopa na kratkoročne depozite i pozajmljena sredstva je smanjena na 10%. Obvezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike, u BiH u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. listopada 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tablici.

- u % -

Tablica 35: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2009.	31.12.2010.	30.9.2011.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²⁸ / ukupna aktiva	31,9	30,2	28,5
Likvidna sredstva / kratkoročne financ.obveze	54,2	50,8	48,5
Kratkoročne financ.obveze/ ukupne financ.obveze	66,9	68,1	67,5
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ²⁹	76,4	79,0	80,9
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ³⁰	75,0	77,6	79,6

Sve banke kontinuirano ispunjavaju, i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tablica 36: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2009.	31.12.2010.	30.9.2011.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.789.107	3.887.490	3.719.202	103	96
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.341.965	3.585.319	3.498.737	107	98
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.431.143	6.128.941	6.084.404	113	99
4.Iznos obveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.086.229	1.225.788	1.216.881	113	99
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	543.114	612.894	608.440	113	99
5.Ispunjenje obveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.702.878	2.661.702	2.502.321	98	94
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.798.851	2.972.425	2.890.297	106	97

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijuća stavki financijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³¹.

²⁸ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijuća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

²⁹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁰ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³¹ Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07 i 6/08) od 1.1.2008. propisani su novi postotci za ročnu usklađenost financijske aktive i obveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijuća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijuća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijuća do 90 dana u plasmane s rokom dospijuća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospijuća do 180 dana u plasmane s rokom dospijuća do 180 dana.

- u 000 KM -

Tablica 37: Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana					
Opis	31.12.2009.	31.12.2010.	30.9.2011.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1-30 dana					
1. Iznos financijske aktive	5.719.878	5.674.836	5.612.631	99	99
2. iznos financijskih obveza	5.070.291	5.816.147	5.583.660	115	96
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	649.587	- 141.311	28.971	N/a	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	112,8%	97,6%	100,5%		
b) Propisani minimum %	85,0 %	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	27,8 %	12,6%	15,5%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos financijske aktive	6.479.395	6.408.275	6.481.928	99	101
2. iznos financijskih obveza	5.745.023	6.450.887	6.226.980	112	97
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	734.372	- 42.612	254.948	N/a	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	112,8 %	99,3%	104,1%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,8%	19,3%	24,1%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos financijske aktive	7.469.752	7.343.882	7.415.279	98	101
2. iznos financijskih obveza	6.956.965	7.509.597	7.084.618	108	94
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	512.787	- 165.715	330.661	N/a	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,4%	97,8%	104,7%		
b) Propisani minimum %	75,0 %	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,4%	22,8%	29,7%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. rujna 2011. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite. Međutim, zabrinjava činjenica pogoršanja ročne usklađenosti s obzirom na znatno niže postotke ostvarenja viška iznad propisanog minimuma, odnosno, sa 31. prosincem 2010., prvi put u posljednje dvije godine iznos financijskih obveza bio je veći od iznosa financijske aktive, i to u sva tri vremenska intervala do 180 dana, na što je značajan utjecaj imao prijevremeni povrat dugoročnih depozita kod jedne banke prema „majci“ (samo u četvrtom kvartalu 2010. godine cca 219 milijuna KM). I tijekom prvog kvartala 2011. godine iznos financijskih obveza u sva tri vremenska intervala do 180 dana bio je veći od iznosa financijske aktive, dok je u drugom kvartalu došlo do blagog poboljšanja i financijska aktiva je u intervalu do 180 dana nešto veća od financijskih obveza, najvećim dijelom kao posljedica povećanja stavke kredita i vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća prikazanih u vremenskom intervalu do 180 dana, uz istodobno smanjenje stavki financijskih obveza, najvećim dijelom obveza po uzetim kreditima. Tek je u trećem kvartalu (osmi i deveti mjesec) financijska aktiva bila nešto veća u sva tri vremenska intervala do 180 dana, najvećim dijelom kao rezultat povećanja novčanih sredstava i plasmana bankama, dok su financijske obveze do 180 dana zadržane na približno istoj razini. Također, promatrano prema preostalom dospeljeću, prisutan je negativan trend povećanja učešća depozita s dospeljećem do sedam dana zbog izraženog porasta ovih depozita tijekom 2010. godine od cca 17%, što je bio deset puta veći rast od porasta ukupnih depozita od 1,7%, što je rezultiralo i povećanjem njihovog učešća sa cca 42% na cca 48% u ukupnim depozitima na kraju 2010.godine, sa 30.9.2011. njihovo je učešće nešto smanjeno i iznosilo je 45,5%, a sukladno propisanim limitima za ročnu usklađenost, jednim dijelom ovim sredstvima financiraju se plasmani s duljim rokovima dospeljeća.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja može se zaključiti da su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine zaustavljena, da je tijekom 2009.godine došlo do trenda poboljšanja, a u 2010. godini do blagog pogoršanja nastavljenog i u 2011. godini, tako da se likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje ocjenjuje na zadovoljavajućoj razini. Kako je ovaj segment poslovanja i razina

izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte širenja globalne financijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane zbog usporenijeg priljeva depozita i pogoršavanja ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklom godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, slabiji je priljev likvidnih sredstava, zbog pada naplativosti kredita, treba istaknuti kako će u narednom razdoblju banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju sukladno usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razina aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka³² kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke.³³

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcionira kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. rujna 2011. razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 15,1% ili 2,3 milijarde KM (na kraju 2010. godine 14,8% ili 2,2 milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 52,5% ili 8,0 milijardi KM (na kraju 2010. godine 53,6% ili 8,1 milijarda KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³⁴ i ukupno.

³² "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

³³ Člankom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

³⁴ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

Tablica 38: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno)

Opis	31.12.2010.				30.9.2011.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.195	14,6	1.637	18,0	1.161	14,4	1.653	18,5	94	101
2. Krediti	72	0,9	104	1,1	67	0,8	90	1,0	82	87
3. Krediti s val. klauzulom	6.508	79,6	6.868	75,5	6.362	78,7	6.667	74,3	99	97
4. Ostalo	401	4,9	489	5,4	491	6,1	559	6,2	122	114
Ukupno (1+2+3+4)	8.176	100,0	9.098	100,0	8.081	100,0	8.969	100,0	99	99
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.552	71,6	6.424	74,1	5.566	71,9	6.408	74,3	100	100
2. Uzeti krediti	1.328	17,1	1.363	15,7	1.264	16,3	1.293	15,0	98	95
3. Dep. i kred. s val.klauz.	584	7,5	584	6,8	621	8,0	621	7,2	102	106
4. ostalo	288	3,8	296	3,4	290	3,8	303	3,5	107	102
Ukupno (1+2+3+4)	7.752	100,0	8.667	100,0	7.741	100,0	8.625	100,0	100	100
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	26		28		32		32			
2. Pasiva	435		438		179		180			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	16		21		193		196			
%	1,0%		1,3%		12,1%		12,3%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	29,0%		28,7%		17,9%		17,7%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi³⁵ dominantno je učešće EURO od 74,7%, što je nešto više od učešća 31.12.2010. (74,8%), uz isti nominalni iznos od 1,7 milijardi KM. Učešće EURO u obvezama je neznatno povećano sa 88,7% na 89,0%, uz blagi pad nominalnog iznosa sa 7,2 na 7,1 milijardu KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditu) i obveza³⁶, koji je posebno značajan u aktivi (74,3% ili 6,7 milijardi KM) i nešto niži u odnosu na 31.12.2010. (75,5% ili 6,9 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 25,7% ili 2,3 milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 19,2% ili 1,7 milijardi KM i ostale valute 6,5% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2010. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 6,9 milijardi KM su imali učešće od 75,5%, a ostale stavke u EURO 18,3% ili 1,7 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (9,6 milijardi KM) 69,5% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (95,4%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,6 milijardi KM) najveće učešće od 82,6% ili 7,1 milijardu KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obveza minimalan i iznosi 7,2% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2010. godine učešće obveza u EURO bilo je 82,7% ili 7,2 milijarde KM, a indeksiranih obveza 6,8% ili, također, 0,6 milijardi KM).

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava FBiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku tijekom protekla tri kvartala 2011. godine kretala u okviru

³⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto načelu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

³⁶ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditu) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

propisanih ograničenja. Sa 30.9.2011. dugu deviznu poziciju imalo je 13 banaka, a kratku poziciju šest banaka. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 12,3% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što je 17,7 postotnih poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 12,1% što je za 17,9 postotnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke financijske aktive bile veće od financijskih obveza (neto duga pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provođenja reformi je dostigao zavidnu razinu. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom će razdoblju:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevladavanje i ublažavanje negativnih efekata globalne financijske krize na bankarski sektor u FBiH;
- nastaviti s provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i na lica mjesta s težištem na ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da supervizija bude još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji,
 - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organiziranje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnosti podataka.
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav koji će omogućiti što ranije

- upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ulagati napore za ubrzanje okončanja preostalih privremenih uprava i postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora;
- posebno ubrzati rješavanje neriješenih pitanja sa Vladom F BiH, a u vezi Privremene uprave u Hercegovačkoj banci d.d. Mostar, vezano za terminale Dretelj.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju F BiH u prosincu 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- opredjeljenju o statusu banaka u vlasništvu Federacije BiH;
- kreiranju i dogradnji regulative za financijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, poduzeća koja se bave leasingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremama za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i financijski sustav polazeći i od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti povjerilaca i žiranata, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- potpuno posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od utjecaja krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a sukladno zakonu i podzakonskim aktima;
- jačanje sustava internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- redovno, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.- 35 - 2/11.

Sarajevo, 5. prosinca 2011.

P R I L O Z I

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilanca stanja banaka po shemi FBA
PRILOG 3.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 4.....	Izvješće o klasifikaciji aktiv i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Račun dobiti i gubitka banaka
PRILOG 6.....	Izvješće o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 7.....	Podaci o zaposlenim u bankama F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.9.2011.

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
2	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
3	HERCEGOVAČKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar	Nadbiskupa Čule bb	036/332-901, fax:332-903	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
4	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	MICHAEL VOGT
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
7	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
8	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5.	033/720-070, fax:720-100	OGNJEN SAMARDŽIĆ
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
10	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Put zivota 2.	033/564-000, fax: 564-050	Privr.upravitelj - Stjepan Jovičić - 05.10.2010.
11	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	AZEMINA GOLO
12	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8.	033/250-950, fax:250-971	FRIEDER WOEHRMANN
13	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
14	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/277-900, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
15	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	Privremeni direktor - Ozcan Asanoglu
17	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
18	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
19	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
20	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvzdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND

PRILOG 2

BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

AKTIVNA PODBILANCA

u 000 KM

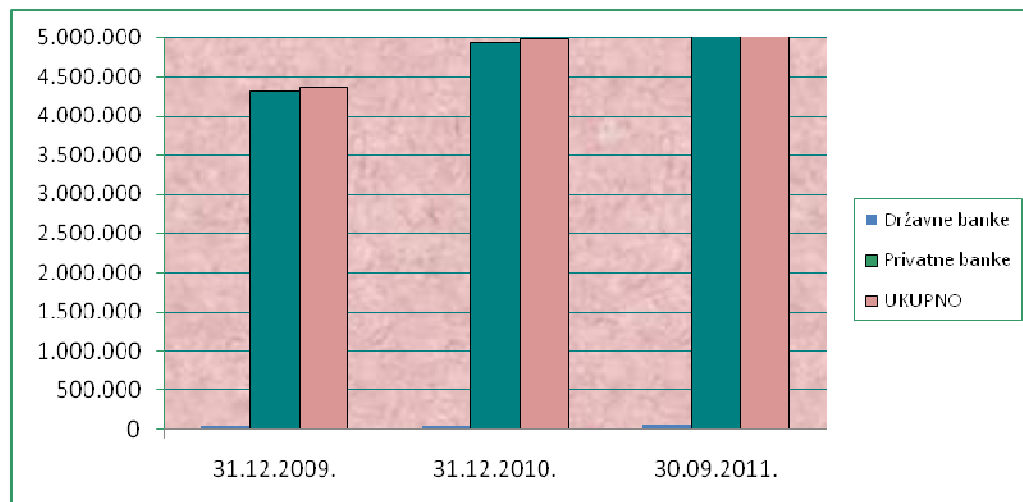
R.br.	O P I S	31.12.2009.	31.12.2010.	30.9.2011.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.782.301	4.443.614	4.161.321
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	490.171	452.188	408.868
1b	Kamatonosni računi depozita	4.292.130	3.991.426	3.752.453
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	12.884	233.178	285.374
3.	Plasmani drugim bankama	111.019	145.007	278.418
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	9.796.800	9.981.911	10.304.969
4a	Kreditni	9.442.455	9.414.597	9.664.052
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	145	132	123
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	354.200	567.182	640.794
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	106.273	142.074	175.700
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	503.157	521.625	506.515
7.	Ostale nekretnine	25.753	31.139	37.482
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	42.693	44.753	42.007
9.	Ostala aktiva	336.287	193.609	206.488
10.	MINUS: Rezerve za potencijalne gubitke	480.807	661.213	742.914
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	458.803	635.792	716.029
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	22.004	25.421	26.885
11.	UKUPNA AKTIVA	15.236.360	15.075.697	15.255.360
	O B V E Z E	0	0	0
12.	Depoziti	11.045.868	11.232.830	11.392.516
12a	Kamatonosni depoziti	10.180.008	10.134.101	10.365.208
12b	Nekamatonosni depoziti	865.860	1.098.729	1.027.308
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	2.744	1.723	1.826
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	2.744	1.723	1.826
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	7.000	2.000
15.	Obveze prema vladi	0	0	0
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.771.978	1.403.451	1.344.522
16a	s preostalim rokom dospelja do jedne godine	678.608	381.305	374.281
16b	s preostalim rokom dospelja preko jedne godine	1.093.370	1.022.146	970.241
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	250.483	226.847	208.560
18.	Ostale obveze	484.500	507.221	556.754
19.	UKUPNE OBVEZE	13.558.662	13.379.072	13.506.178
	K A P I T A L	0	0	0
20.	Trajne prioritetne dionice	25.028	25.028	26.059
21.	Obične dionice	1.145.627	1.148.269	1.167.513
22.	Emisiona ažio	143.725	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	135.305	128.065	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	358.480	489.557	377.157
24.	Tečajne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	4.838	-102.714	41.968
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	1.677.698	1.696.625	1.749.182
27.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.236.360	15.075.697	15.255.360
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	622.094	659.059	
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	15.859.732	15.734.756	15.764.546

PRILOG 3

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO RAZDOBLJIMA

u ' 000 KM

	31.12.2009.	31.12.2010.	30.9.2011.
Državne banke	35.275	47.148	51.147
Privatne banke	4.325.928	4.926.361	5.209.168
UKUPNO	4.361.203	4.973.509	5.260.315

PRILOG 4

**KLASIFIKACIJA AKTIVE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.9.2011.**

- AKTIVNA BILANCA -

u '000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.891.584	331.923	24.810	1.638	153	2.250.108
2.	Dugoročni krediti	6.010.558	809.279	382.706	211.513	11	7.414.067
3.	Ostali plasmani	452.810	244	85	797	2	453.938
4.	Obračunata kamata	39.827	11.251	13	2	3	51.096
5.	Dospjela potraživanja	67.006	72.964	159.171	341.278	4	640.423
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	220	74	77	0		371
7.	Ostala aktiva	5.168.998	9.109	3.925	2.390	3.849	5.188.271
8.	STAVKE AKTIVE BILANCE UKUPNO:	13.631.003	1.234.844	570.787	557.618	4.022	15.998.274
	a) Plative garancije	356.052	60.387	1.177	231		417.847
9.	b) Činidbene garancije	495.223	104.388	489	1.602		601.702
10.	Nepokriveni akreditivi	55.473	7.048				62.521
11.	Neopozive kreditne obveze	1.360.550	41.117	5.069	1.535	251	1.408.522
12.	Ostale potencijalne obveze	14.870	2.034		116		17.020
13.	STAVKE IZVANBILANCE UKUPNO:	2.282.168	214.974	6.735	3.484	251	2.507.612
14.	UKUPNO STAVKE BILANCE I IZVANBILANCE (8 + 13)	15.913.171	1.449.818	577.522	561.102	4.273	18.505.886
15.	Opći kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	220.392	120.919	142.870	316.810	4.273	805.264
16.	Već formirane Opće rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	220.084	120.919	142.870	316.810	4.258	804.941
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	-308	0	0	0	-15	-323

PRILOG 5

RAČUN DOBITI I GUBITKA

u '000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 30.9. 2010.		OSTVARENO 30.9.2011.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
PRIHODI					
Prihod od kamata	640.954	103%	637.296	94%	99
Kamatni troškovi	249.542	40%	219.787	32%	88
Neto kamatni prihodi	391.412	63%	417.509	62%	107
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	228.901	37%	259.386	38%	113
UKUPNI PRIHOD	620.313	100%	676.895	100%	109
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	264.900	43%	206.140	30%	78
Troškovi plaća i doprinosa	181.300	29%	186.587	28%	103
Troškovi fiksne aktive i režije	111.980	18%	118.515	18%	106
Ostali troškovi	120.835	19%	124.161	18%	103
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	679.015	109%	635.403	94%	94
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	-58.702	-9%	41.492	6%	N/A
Porez na prihod	-39	0%	20	0%	
NETO PRIHOD	-58.663	-9%	41.472	6%	N/A

PRILOG 6

USPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA

AKTIVNA POBILANCA

'000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2009.	31.12.2010.	30.9.2011.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.155.790	1.157.918	1.177.932
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisioh ažia ostvarenih pri uplati dionica	143.725	136.485	136.485
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	78.317	183.807	189.307
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	201.758	228.867	262.724
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	161.562	165.532	175.669
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	1.753.702	1.885.159	1.954.667
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			0
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	82.324	92.058	250.052
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	52.966	157.933	58.594
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	595	81	81
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	63.119	63.249	59.665
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	199.004	313.321	368.392
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.554.698	1.571.838	1.586.275
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	2.829	2.829	3.090
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opće rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	205.254	209.612	220.084
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	49.186	52.090	0
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova najviše 50% iznosa Temelnog kapitala	184.093	159.056	142.114
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Temelnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obveza trajnog karaktera bez obveze za vraćanje	66.390	66.399	66.400
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	507.752	489.986	431.688
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precijenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih osoba koji prelaze 5% visine Temelnog kapitala banke	16.036	15.938	18.538
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez suglasnosti FBA	0	0	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	16.036	15.938	18.538
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.046.414	2.045.886	1.999.425
B.	RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENTA	11.790.234	11.713.116	12.096.510
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	882.928	942.707	965.932
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERIRANI RIZICI B+C+D	12.673.162	12.655.823	13.062.442
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:E.) X 100	16,4%	16,2%	15,3%

PRILOG 7

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.br.	BANKA	31.12.2009.	31.12.2010.	30.9.2011.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	51	54	57
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	185	207	225
3	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	77	75	74
4	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	600	568	645
5	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	514	519	525
6	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	174	178	172
7	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	68	67	71
8	MOJA BANKA dd SARAJEVO	133	143	170
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	473	474	475
10	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	111	91	88
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	195	211	189
12	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	662	501	449
13	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.669	1.630	1.590
14	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	426	426	430
15	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	152	150	155
16	UNA BANKA dd BIHAĆ	56	-	-
17	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	1.389	1.362	1.344
18	UNION BANKA dd SARAJEVO	175	180	178
19	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	212	222	229
20	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	334	330	334
	UKUPNO	7.656	7.388	7.400